

ಕೆ.ವಿ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣ
(೧೯೩೨-೨೦೦೫)

ಸ್ಮೃತಿ ಸಂಚಯ

ಕೆ. ವಿ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರು ನಿಧನರಾಗುವ ಮೊದಲು ಬರೆದ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಕೆಲವು ಲೇಖನಗಳು ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು ಅವರ ದೈನಿಕದ ಸಂಚಿಯಲ್ಲಿ ದೊರೆತಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಕಮಲಾದೇವಿ ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯರನ್ನು ಕುರಿತ ಒಂದು ಲೇಖನ ಹಾಗೂ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಕುರಿತ ಒಂದೆರಡು ಬಿಡಿಬರೆಹಗಳು ಮುಖ್ಯವಾದುವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ - ನುಡಿ - ಲಿಪಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಎರಡು ಅಪ್ರಕಟಿತ ಬರೆಹಗಳನ್ನು ಈ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕುರಿತ ಲೇಖನ ಅಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ, ಅಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿಬಿಟ್ಟು, ಅದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾದ ವಿಷಯವು ಋಕಾರವನ್ನು ಕುರಿತ ಮತ್ತೊಂದು ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿದಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಯೆರಡು ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಜೊತೆಗೆ ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರ ನಿಧನದ ನಂತರ ನಾಡಿನ ಹಲವುಮಂದಿ ಗಣ್ಯರು ಅವರಿಗೆ ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿಯಾಗಿ ಬರೆದ ಹಲವು ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡೇತರ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದ ಕೆಲವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಅನುವಾದಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಈ ಕಿರುಸಂಚಿಕೆಯನ್ನು ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರ ನೆನಪಿನ ಸಂಚಿಕೆಯಾಗಿ ಓದುಗರ ಮುಂದಿಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

ಸಂಪಾದಕ

ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಲಿಪಿ

ಕೆ.ವಿ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣ

೧. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ

‘ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ’ಯೆನ್ನುವ ಪದವನ್ನು ನಾವು ನಿತ್ಯವೂ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಿರುತ್ತೇವೆ. ಈ ಪದವು ಯಾವ ಖಚಿತ-ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ? ಅದು ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿದೆ ಎನ್ನುವುದು ನನ್ನ ಅನುಮಾನ. ಈ ಅಸ್ಪಷ್ಟತೆಯಿಂದಲೇ ನಮಗೆ, ಭಾಷಾಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವಾಗ, ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವಾಗ, ಚರ್ಚಿಸುವಾಗ ಗೊಂದಲಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಕಳೆದ ಸುಮಾರು ನೂರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ‘ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ’ ಯೆಂಬುದನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಪುಲವಾದ ಬರವಣಿಗೆಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡಾ ನಾನು ಕಂಡಂತೆ, ಈ ಶಬ್ದದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ.

‘ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ’ಯೆನ್ನುವಾಗ ನಾವು, ಸುಮಾರಾಗಿ ಕಾವೇರಿಯಿಂದ ಗೋದಾವರಿಯ ಅಥವಾ ಕೃಷ್ಣೆಯ ತನಕದ ಭೌಗೋಲಿಕ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿ ಕೊಂಡಿರುವ ಕನ್ನಡ ಜನಾಂಗವು ಬಳಸುತ್ತಿರುವ ಭಾಷೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಈ ಜನಾಂಗವು ಆದ್ಯಂತ ಬಳಸುತ್ತಿರುವ ಭಾಷೆ ಒಂದೆಯೇ?

ಹಿಂದೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಏಕೀಕರಣವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಬಹುತೇಕವಾಗಿ ನಾವು, ಮೂರು ಕನ್ನಡಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತಿದ್ದೆವು: ಉತ್ತರಕನ್ನಡದ (ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ) ಕನ್ನಡ, ದಕ್ಷಿಣಕನ್ನಡದ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ಕನ್ನಡ – ಅಂತ. ಏಕೀಕರಣವಾದ ಮೇಲೆ ಈ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಕ್ರಮೇಣ ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳ ಬೇಕಾಯಿತು – ವಿಜಾಪುರ ಕನ್ನಡ, ಬೆಳಗಾವಿ ಕನ್ನಡ, ಬಳ್ಳಾರಿ ಕನ್ನಡ, ಹೈ.ಕ. ಕನ್ನಡ ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ.

ಐವತ್ತರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ನಾವು ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಆಗ ಪ್ರಚಲಿತವಿದ್ದ ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರ ಪುಸ್ತಕಗಳು, ಸುಮಾರಾಗಿ ಪ್ರತಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ಮೈಲಿಗೆ ಭಾಷೆ ಭಿನ್ನವಾಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ

ಳ

ಅಂತ ಕಲಿಸಿದ್ದವು. ಇದು ನಿಜವೆಂದೂ ನಾವು ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದೆವು. ನಮ್ಮ ‘ಸಾಗರ’ ವೆಂಬ ಪಟ್ಟಣವೇ ಅದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ತೋರಿತ್ತು. ಸಾಗರದಿಂದ ಯಾವ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಕೇವಲ ಹತ್ತು ಮೈಲು ದಾಟಿದರೂ ಬೇರೆ ಕನ್ನಡಗಳು ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಉ.ಕ. ಕನ್ನಡ, ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಮೈಸೂರು ಕನ್ನಡ, ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ದ.ಕ. ಕನ್ನಡ, ಹೀಗೆ. ಸಾಗರದ ಭಾಷೆ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಬೆರೆತುಕೊಂಡ ಭಾಷೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆಗ ನಾವು ನಮ್ಮ ಸಾಗರ ವನ್ನು, ಕನ್ನಡಗಳು ಕೂಡುವ ‘ಸಾಗರ’ ಅಂತ ತಿಳಿದು ಹೆಮ್ಮೆ ಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆವು.

ಇದಲ್ಲದೆ ಈ ಸಾಗರ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲೇ ನಾವು ‘ಹವ್ಯಕ’ರಂಬ ಸಮುದಾಯದವರು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದ ಇನ್ನೊಂದು ‘ಎಂಗಳ’ (ಎಮ್ಮಗಳ) ಭಾಷೆಯೂ ಇತ್ತು. ಈ ‘ಹವ್ಯಕ ಭಾಷೆ’ಯನ್ನು ಒಂದು ಉಪಭಾಷೆ ಅಂತ ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ್ದುಂಟು. ಈ ಭಾಷೆಯು ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ಉ.ಕ., ದ.ಕ., ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಸಮುದಾಯದ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಪ್ರಚುರವಿರುವಂಥದು. ಆದರೆ ಈ ಪುಟ್ಟ ಉಪಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಾ ಸ್ಥಳದಿಂದ ಸ್ಥಳಕ್ಕಿರುವ ಭಿನ್ನತೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಹುಟ್ಟಿಸುವಂಥದ್ದು. ಕಾಸರಗೋಡಿನ ‘ಹವ್ಯಕ’ವನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ನಮಗೆ, ಅದು ಗಾಣಗಾಪುರ (ಗುಲ್ಬರ್ಗ) ದ ಉರ್ದು-ಮರಾಠಿ-ಕನ್ನಡದಷ್ಟೇ ಅಪರಿಚಿತವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ; ಬಹುಭಾಗ ಅರ್ಥವೇ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಮತ್ತು ಸಿರ್ಸಿ-ಯಲ್ಲಾಪುರ-ಕುಮಟಾ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಕೂಡಾ ಬೇಕಷ್ಟು ಭಿನ್ನತೆಗಳಿವೆ. ಅದಿರಲಿ, ಈ ನಮ್ಮ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ಲಿಂಗಗಳ ಕಲ್ಪನೆ ಮತ್ತು ಬಳಕೆಯಿದ್ದರೆ, ಇಲ್ಲಿಂದ ಎಂಟು ಹತ್ತು ಮೈಲಿ ದೂರದ ಕೆಳದಿ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡೇ ಲಿಂಗಗಳ (ಪುಲ್ಲಿಂಗ-ನಪುಂಸಕ) ಬಳಕೆಯಿದೆ.

ಇದು ‘ಹವ್ಯಕ’ದ ಮಾತಾದರೆ, ಇನ್ನು ಸಾಗರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಇಡಿಯಾಗಿ, ಜನಾಂಗ-ಚಾತಿ-ವೃತ್ತಿ-ವಿದ್ಯೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಹಲವು ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಎಣಿಕೆಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವೆನ್ನಿಸುವಷ್ಟು ಭಾಷಾಭಿನ್ನತೆಗಳು ಕಾಣಿಸಿಗುತ್ತವೆ. ಒಂದು ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲೇ ಹೀಗಿರುವಾಗ, ಇದಕ್ಕಿಂತ (ಹಲವು) ಪಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ವ್ಯಾಪಕತೆಯುಳ್ಳ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅವೆಷ್ಟು ಭಾಷಾಭೇದ ಗಳಿರಬಹುದು? ಇಂಥ ಸ್ಥಳ ಭಾಷಾಭೇದಗಳಿಗೆ ಪುನಃ, ಕಾಲಭೇದದ ಇನ್ನೊಂದು ಆಯಾಮವೂ ಉಂಟು. ನನ್ನ ಊರಿನ ಭಾಷೆಯನ್ನೇ ನಾನು ಗಮನಿಸಿಕೊಂಡರೆ, ಕಳೆದ ಐವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅದೆಷ್ಟು ಬದಲಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ ಎಂದು ನನಗೇ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ, ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನ ಮಾತನಾಡುವ ‘ಕನ್ನಡ’ವೆಂಬುದನ್ನು, ಸ್ಥಳಭೇದ-ಕಾಲಭೇದ ಪರಿಗಣನೆಯಿಂದ, ‘ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಕನ್ನಡಗಳು’ ಎಂಬ ಬಹುವಚನಾರ್ಥ ದಲ್ಲೇ ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಇದು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಅನನ್ಯತೆಯೇನಲ್ಲ; ಎಲ್ಲಾ ಆಡುಭಾಷೆ ಗಳೂ ಹೀಗೇ ಇವೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲೇ ಇರುವ ತುಳು ಭಾಷೆಯು ದಕ್ಷಿಣಕನ್ನಡದ ಸೀತಾನದಿ

ಯಿಂದ ಚಂದ್ರಗಿರಿ ನದಿಯ ತನಕದ, ಸುಮಾರಾಗಿ ಒಂದು ಜಿಲ್ಲೆಯ, ಕಿರುವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಚುರವಿದೆ; ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಅದಕ್ಕೆ ಲಿಪಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಇಂಥ 'ಕಿರುಭಾಷೆ'ಯಲ್ಲೇ ಆಡುಮಾತಿನ ಆರಂಭ ಸ್ಪಷ್ಟ ಪ್ರಭೇದಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವತ್ತು ಪ್ರಪಂಚ ಭಾಷೆಯೆನಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನ ವಿದ್ಯಮಾನವು ಇನ್ನೂ ಕುತೂಹಲಕಾರಿ ಯಾದದ್ದು. ಇಂಗ್ಲಿಷರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿನವರಿಗೆ ಕಲಿಸಿದ್ದು ವ್ಯಾಕರಣಬದ್ಧವಾದ, 'ಶುದ್ಧ'ವಾದ ಕ್ಲೀನ್ಸ್ ಅಥವಾ ಕಿಂಗ್ಸ್ ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನೇ. ಮುಂದೆ ಜನರು ಅದನ್ನು ಪೀಳಿಗೆಗಳ ಮೂಲಕ ಕಲಿಯುತ್ತ ಬಂದಂತೆ, ಮೊದಲಿನ ಆ ಶುದ್ಧಭಾಷೆ ಉಳಿಯದೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಆಡುಮಾತಿನ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ರೂಪಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಗೊಂಡವು. ಅಂದರೆ, ಆಡುಮಾತಿನ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ವೈವಿಧ್ಯವೆಂಬುದು ಭಾಷೆಯೆಂಬ ಪದಾರ್ಥದ್ದೇ ಮೂಲಗುಣ.

ಈತನಕ ನಾವು ಗಮನಿಸಿದ್ದು ಆಡುಭಾಷೆಯನ್ನು; ಈ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ 'ಕನ್ನಡ'ವೆಂಬುದು ಬಹುವಚನಾರ್ಥ ಪದವಾಗಿದೆ. ಅದರ ಇದರ ಜತೆಗೆ ಏಕವಚನಾರ್ಥದ 'ಕನ್ನಡ'ವೆಂಬುದೂ ಇನ್ನೊಂದು ಉಂಟು. ಇವತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕದ ಆದ್ಯಂತವೂ ಶಾಲೆ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಸುತ್ತಿರುವ, ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ವಾರ್ತಾಪತ್ರಗಳು ದಿನವೂ ಬಳಸುತ್ತಿರುವ ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರದ ಆಡಳಿತಭಾಷೆಯೆಂದು ಘೋಷಿತವಾಗಿ ಬಳಕೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ 'ಸಮಾನ ಕನ್ನಡ'ವಿದೆಯಲ್ಲ, ಅದು 'ಏಕವಚನಾರ್ಥದ ಕನ್ನಡ', ಈ ಕನ್ನಡವು ಈಗ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಕಳೆದ ಕನಿಷ್ಠ ಹದಿನೈದು ಶತಮಾನಗಳಿಂದಲೂ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ ಮೌಖಿಕ - ಗ್ರಾಂಥಿಕ ಕೃತಿಗಳೂ ಶಾಸನಗಳೂ ಪ್ರಕಟವಾಗಿ ದೊರೆಯುತ್ತಿವೆ. ಮತ್ತು, ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಈ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಲಕ್ಷಣಬದ್ಧವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುವ ವ್ಯಾಕರಣ, ನಿಘಂಟು ಮುಂತಾದವು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ರಚಿತಗೊಳ್ಳುತ್ತ ಬಂದಿವೆ. ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವ ಈ ಯೆರಡು ದೊಡ್ಡ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ನಾವು ಆಡುಕನ್ನಡ - ಗ್ರಾಂಥಿಕ ಕನ್ನಡ ಮುಂತಾದ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಗ್ರಾಂಥಿಕ ಅಥವಾ ಸಮಾನ ಕನ್ನಡದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕರಾರುವಾಕಾಗಿ ಗುರುತಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕೃತಿ-ವ್ಯಾಕರಣ-ನಿಘಂಟು ಇತ್ಯಾದಿ ಭದ್ರ ಆಧಾರಗಳಿವೆ. ಅದರ ಆಡುಕನ್ನಡಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಖಚಿತವಾಗಿ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ, ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಚಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಆಧಾರವೇ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಆಡುಕನ್ನಡವೆಂಬುದು ನಿಶ್ಚಿತ ಆಕಾರವಿಲ್ಲದೆ ದ್ರವರೂಪಿಯಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮೂರು ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಮೊದಲನೆಯ ಕಾರಣ, ಈಗಾಗಲೇ ಗಮನಿಸಿರುವ ಹಾಗೆ, ಅದರಲ್ಲಿನ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಭೇದಗಳು, ಮಿಶ್ರಣಗಳು.

ಎರಡನೆಯ ಕಾರಣ, ಅದು ಕ್ಷಣಭಂಗುರವೆನ್ನುವಂತೆ ಬಲು ವೇಗದಲ್ಲಿ ಬದಲಾಗುತ್ತ ಹೋಗುವುದು. ಎಚ್ಚರದಿಂದ ಗಮನಿಸಿಕೊಂಡರೆ ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಕಿರುಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲೇ ಈ ಬದಲಿಕೆಯ ವೇಗವು ಆಶ್ಚರ್ಯ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಕುಟುಂಬದೊಳಗೇ ಹಿರಿಯರ-ಕಿರಿಯರ-ಮಧ್ಯವಯಸ್ಕರ ಭಾಷಾರೂಪವು ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೂರನೆಯ ಕಾರಣ, ಮುಖಾಮುಖಿಯಾದ ಆಡುಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಸಂವಹನ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ಶಾಬ್ದಿಕ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಳಸುತ್ತಿರುವುದಿಲ್ಲ; ಅದರ ಜತೆ, ಬಗೆಬಗೆಯ ಕಾಕುಗಳು ಉದ್ಗಾರಗಳು ಮುಂತಾದವನ್ನು ವಿವಿಧ ಏರಿಳಿತ ಹಾಗೂ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಲಯಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅಂಗಿಕ ಚೇಷ್ಟೆಗಳನ್ನು ಕೂಡಾ ಪೂರಕವಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಿರುತ್ತೇವೆ. ಇದರಿಂದ, 'ಪೂರ್ಣ' ಮಾಧ್ಯಮವಲ್ಲದ ಆಡುಭಾಷೆಗೆ ಒಂದು ಇಡಿಯಾದ ಸ್ವರೂಪವು ಸಿದ್ಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಆಡುಭಾಷೆ - ಗ್ರಂಥಭಾಷೆಗಳ ನಡುವೆ ಇರುವ ಮೂಲಭೂತ ಭಿನ್ನತೆಯೆಂದರೆ ಅವೆರಡರ ಉದ್ದೇಶಗಳು ತೀರಾ ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿಯೇ ಇವೆ ಎನ್ನುವುದು. ಆಡುಮಾತು, ತತ್ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಎದುರಿರುವವರ ಜತೆ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಸಂವಹನ. ಈ ಮಾತನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಇನ್ನೊಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯಬೇಕೆಂದರೆ, ಆಗ ಮಾತನ್ನು 'ದಾಖಲೆ'ಯಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿಕೊಂಡು ಒಯ್ಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. 'ಭಾಷೆ'ಗೆ ದಾಖಲೆಯ ಗುಣ ಬರಬೇಕೆಂದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ನಿಶ್ಚಿತ ರೂಪವನ್ನು ಕೊಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬನು ಮುಖಾಮುಖಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತ, ತನ್ನ ಮಿತ್ರನಿಗೆ ಒಂದು ಸಂದೇಶವನ್ನು ಕಳಿಸಬೇಕಾದ ಸಂದರ್ಭ ಬಂದಲ್ಲಿ, ಸಂದೇಶದ ಆ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬಹುತೇಕ 'ಗ್ರಂಥ' (ಸಮಾನ) ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಅಂದರೆ, ಆಡುಮಾತು ನಿಘಂಟು - ವ್ಯಾಕರಣಗಳ ಬದ್ಧತೆಗೆ ಸಿಲುಕದಿದ್ದರೂ, ದೇಶಾಂತರ ಕಾಲಾಂತರಗಳಿಗೆ ಒಯ್ಯಬೇಕಾದ ಮಾತು 'ಬದ್ಧ'ವಾಗಿ ಸಾಕಾರವಾದ್ದಾಗಿರ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಕಾಲಾಂತರ ದೇಶಾಂತರಗಳಿಗೆ ಒಯ್ಯಲು ಸಮರ್ಥವಾದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಭಾಷಾರೂಪ ವನ್ನು ಸೃಜಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದಾಗ, ಮೌಖಿಕವಾಗಿರಲಿ ಅಥವಾ ಲಿಖಿತವಾಗಿರಲಿ, ಅಂಥದನ್ನು 'ಕೃತಿ' ಎಂದು ಕರೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಕೃತಿ ನಿರ್ಮಾಣದ ಮೂಲಕ 'ಭಾಷಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆ' ಯೊಂದು ರೂಪುಗೊಳ್ಳತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ, ಕೃತಿಗಳನ್ನಾಧರಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಚಿಸುವ ನಿಘಂಟು - ವ್ಯಾಕರಣಗಳು ರಚಿತವಾಗುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ದ್ರವರೂಪಿಯಾದ ಭಾಷೆಗೆ ಒಂದು ಸ್ಥಿರ ರೂಪ ಅಥವಾ ಘನರೂಪವು ಸಿದ್ಧಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

‘ಕೃತಿ’ಗಳಲ್ಲಿ ಮೌಖಿಕ-ಲಿಖಿತ ಎಂಬ ಎರಡನ್ನೂ ಕೂಡಿಸಿದರೂ ಪುನಃ, ಇವೆರಡರ ನಡುವೆ ಇರುವ ಭಿನ್ನತೆಯನ್ನೂ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಲಿಖಿತ ಕೃತಿಗಳು ಬಹುತೇಕ ‘ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಭಾಷೆ’ಗೆ ಬದ್ಧವಾಗಿರುವಂಥವು. ಆದರೆ ಮೌಖಿಕ ಕೃತಿಗಳು, ಮುಖಾಮುಖಿ ಸಂವಹನ ಮತ್ತು ದಾಖಲು ಸಂವಹನ (ಸಂಚರಣ ಸಂವಹನ) ಎಂಬ ಎರಡೂ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ. ‘ಕೃತಿ’ಯಾಗಿ ಅವು ಭಾಷಾವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗಿ ವ್ಯವಸ್ಥಾಬದ್ಧತೆಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹವಣಿಸುತ್ತವೆ. ಹೀಗಾಗಿಯೇ, ಮೌಖಿಕ ಅಥವಾ ಜಾನಪದ ಕವಿತೆಯೊಂದು ‘ಕೃತಿ’ಯಾಗಿ ಸ್ಥಳ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತದೆ; ಹಾಗೇ, ಮೌಖಿಕ ಬಳಕೆಗಾಗಿ ಅದೇ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ತತ್ತ್ವಕ್ಷಣವೇ ಆಡುಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೊಸಹೊಸ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲು ಬೇಕೆನ್ನುವಷ್ಟು ಎಡೆಯೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಮೌಖಿಕ ಕೃತಿಯು ಹಾಗೆ ದ್ವಿವಿಧ ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ ಬಳಕೆಯಾಗುವಂತೆ ರಚಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಮೌಖಿಕ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಮೌಖಿಕ ಗ್ರಾಂಥಿಕಗಳ ನಡುವಣ ಸೇತುವೆಯೆಂದು ಗಣಿಸಬಹುದು.

ಎರಡು ಸ್ತರಗಳು ... ಲಿಪಿವಿಚಾರ ...

೨. ಋಕಾರ ಜಿಜ್ಞಾಸೆ — ಒಂದು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ

ಡಾ|| ಡಿ.ಎನ್. ಶಂಕರಭಟ್ ಅವರ ‘ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಋಕಾರ ಯಾಕೆ ಬೇಡ’ ಎಂಬ ಲೇಖನಕ್ಕೆ (ಪ್ರಜಾವಾಣಿ ತಾ. ೧೨-೧೨-೨೦೦೨ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿತ) ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಗೊಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

೧. ಕನ್ನಡ ಬರಹಕ್ಕೆ ಋಕಾರ ಬೇಡ ಎನ್ನುವ ಅವರ ಈ ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ ಬೇರೆ ಕೆಲವು ಬರಹಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು, ಋ (ಮತ್ತು ಇತರ ಕೆಲವು ವರ್ಣಗಳು) ಈ ಕಾಲದ ಕನ್ನಡಿಗರ ಆಡುಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು, ತಮ್ಮ ವಾದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಸಮರ್ಥನೆಯಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಐದುಕೋಟಿ ಕನ್ನಡಿಗರ ಇವತ್ತಿನ ಉಚ್ಚಾರಣೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬಹು ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಸರ್ವೆ ನಡೆದಾಗ ಮಾತ್ರ ಇಂಥ ಮಾತುಗಳನ್ನು (ಶೇಕಡಾ ದಾಮಾಶಾಸಹಿತ) ವಾದವಾಗಿ ಮುಂದಿಡಲು ಸಾಧ್ಯ. ಅಂಥದೊಂದು ವ್ಯಾಪಕ ಸಮಗ್ರ ಸರ್ವೆಯೆಂಬುದು ಕೂಡಾ ಅಸಾಧ್ಯ ಅಂತ ನನ್ನ ನಂಬಿಕೆ. ಇದೀಗ — ಆಡುಮಾತುಗಳ ಉಚ್ಚಾರಣೆಗಳನ್ನು ತಾಳೆನೋಡಿ, ತೋರಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿಲ್ಲವೆಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲೂ ಋಕಾರ (ಇಲ್ಲವೆ ಬೇರೆ ವರ್ಣಗಳು) ಬೇಡ ಎನ್ನುವುದಾದರೆ, ಅದು ತಪ್ಪು ವಾದ.

ಅದಲ್ಲದೆ, ಅಚ್ಚ ಕನ್ನಡಿಗರೇ ಅಚ್ಚ ಕನ್ನಡ ಆಡುಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಋಕಾರವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನಲಿಕ್ಕೂ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿವೆ. ನನ್ನ ಮಿತ್ರ ವೆಂಕಟರಮಣ ಐತಾಳರು ತಟ್ಟನೆ ನೆನಪಿಸಿದಂತೆ, ಕುಂದಾಪುರ ಭಾಗದ ಅನೇಕ ವೃತ್ತಿ-ಜಾತಿಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಇಡೀ ಸಮುದಾಯವು ಇವೊತ್ತಿನ ತನ್ನ ಆಡುಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಋಕಾರವನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದೆ. ಉದಾ: ಹೋತ್ತ್ಯ (ಹ್ಯಾತ್ತ್ಯ), ಬತ್ತ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ. ಇಲ್ಲಿನ ಉಚ್ಚಾರವು ‘ರ’ ಕಾರದ್ದಲ್ಲ; ಋಕಾರದ್ದೇ, ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ.

೨. ಅದಿರಲಿ. ಕನ್ನಡ ವರ್ಣಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ನಮೂದುಗೊಂಡಿರುವ ವರ್ಣಗಳು ಮತ್ತು ಆಮೇಲೆ ಅದನ್ನು ಸಂಕೇತಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ಲಿಪಿಗಳು (ಮತ್ತು ವ್ಯಾಕರಣ ನಿಯಮ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು) ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಾದಿಸುವಾಗ, ಆಡುಭಾಷೆಯಿಂದ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿ ಅದನ್ನು ವಾದಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಥನೆಯಾಗಿ ಬಳಸುವುದೇ ಮೂಲತಃ ತಪ್ಪು. ಯಾಕೆ? ಬಹು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಎರಡು ಸ್ತರಗಳನ್ನು ಹೇಳಬಹುದು. ಒಂದು, ಪ್ರಕೃತಿ ಭಾಷೆಯದು; ಇನ್ನೊಂದು ವ್ಯವಸ್ಥಿತ (ಕೃತ) ಭಾಷೆಯದು. ಅದನ್ನು ‘ಆಡುನುಡಿ’ ಯೆಂದೂ ಇದನ್ನು ‘ನೀಡುನುಡಿ’ ಎಂದೂ ಹೇಳಬಹುದು. ಹೋಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದು ಅಡಿಯಲ್ಲಿರುವ ದ್ರವಸ್ತರ; ಎರಡನೆಯದು ಅದರ ಮೇಲಕ್ಕಿರುವ ಘನಸ್ತರ.

ಆಡುಭಾಷೆಯು ಬಹುತೇಕ, ಮುಖಾಮುಖಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವಂಥದ್ದು; ಎದುರು ನಿಂತವನ ಚೊತೆ ನೇರ ಆಡುವಂಥದ್ದು. ಅಲ್ಲಿ, ಪದ - ವಾಕ್ಯಗಳಷ್ಟೇ ವಿನಿಮಯದ ಹತ್ಯಾರಗಳಲ್ಲ; ಆಡು - ಕೇಳುವವರ ಭಂಗಿ - ಚರ್ಯೆ, ಹಾವಭಾವ, ಧಾಟಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳೂ (ರಂಗಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಆಂಗಿಕ - ಆಹಾರ್ಯವೆನ್ನುವಂಥವು) ವಾಹಕಗಳಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಅದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಮಾತಾಡುವವನು ಎದುರಿನವನ ಮೂಲಕ, ಅಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಮೂರನೆಯವನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಏನನ್ನೋ ಹೇಳಿಕಳಿಸುವುದಿದ್ದರೆ, ಆಗ ಆತ, ಕೊಂಚ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ಪದ-ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕಳಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಅಂದರೆ, ಆಡುಮಾತೆಂಬುದು ಇಡಿನುಡಿಯಲ್ಲ, ಕೊರೆನುಡಿ. ಅದನ್ನು ನೆನಪಲ್ಲಿ ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ, ಜತನವಾಗಿ ಒಯ್ದು ಇನ್ನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಲಿಕ್ಕೆ, ಹಾಗೂ, ವ್ಯಾಪಕ ಸಮುದಾಯವೊಂದರ ಸಾಮಾನ್ಯ ಬಳಕೆಗೆ, ಭಾಷೆಯು ವ್ಯವಸ್ಥಿತಗೊಳ್ಳುತ್ತ ಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಕಾಯಕದಲ್ಲಿ, ಭಾಷೆಯು ಘನವಾಗುತ್ತ, ಅದರಲ್ಲಿ ಕೃತಿಗಳೂ ಲಿಖಿತಗ್ರಂಥಗಳೂ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ; ಜತೆಯಾಗಿ ಪದ-ಪದಕೋಶಗಳೂ ಅನಂತರ, ವರ್ಣಮಾಲೆ ವ್ಯಾಕರಣ ನಿಯಮಗಳೂ ಇ. ಗಳು

ಗಟ್ಟಿಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುತೇಕ ಕಾಲಾಂತರ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಮಾಲೆಗೆ ಹೊಂದಿ, ವರ್ಣಗಳನ್ನು ಸಂಕೇತಿಸುವ ಲಿಪಿಮಾಲೆಯು (ಮುಖ್ಯವಾಗಿ, ವರ್ಣಲಿಪಿ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ) ಸಜ್ಜಾಗಿ ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಭಾಷೆಯು ಆಡುಭಾಷೆಯ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ಒಳಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ; ಅದರಿಂದ ಆಯ್ಕೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಭಾಷೆಯ ಮೂಲವಸ್ತು ಶಬ್ದ ಎನ್ನುವುದಾದರೆ, ಶಬ್ದದ ಮೂಲ ಉಚ್ಚಾರಣೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಆಡುಭಾಷೆಯ ಉಚ್ಚಾರಣೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಇಲ್ಲವೆ ಪದಗಳೆಲ್ಲಾ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಭಾಷೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಳವಡವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಸಮುದಾಯ-ಉಚ್ಚಾರಣೆಗಳ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ (ವರ್ಣಮಾಲೆ) ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯ-ಪದಗಳ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ (ಪದಕೋಶ) - ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಭಾಷೆಯು ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಇನ್ನು, ಲಿಪಿ ಮಾಲೆ: ಅದಕ್ಕೂ ಪ್ರಕೃತಿ ಭಾಷೆಗೂ ಯಾವ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ. ಲಿಪಿಮಾಲೆಯು, ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಭಾಷೆಯ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವರ್ಣಮಾಲೆಯನ್ನಷ್ಟೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಮತ್ತು ಅವುಗಳಲ್ಲಿನ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಉಚ್ಚಾರಣೆಗಳಷ್ಟನ್ನೇ ಆಯ್ದು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಸಂಕೇತಮಾಲೆ.

ಆಡುಭಾಷೆಯ ಭೇದಗಳು ಅಸಂಖ್ಯ; ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ 'ಕನ್ನಡ' ವೆನ್ನುವಾಗ, ಅಲ್ಲಿ 'ಕನ್ನಡ'ವೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಬಹುವಚನಾರ್ಥವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. (ಇದನ್ನು 'ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ'ವು 'ಕನ್ನಡಂಗಳ' ಎಂದೇ ಕರಾರುವಾಕಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ.) ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ, ಕನ್ನಡದ ಇಡೀ ಸಮುದಾಯವು ಬಳಸುವ ಸಮಾನ 'ಕಲಿಕೆಗನ್ನಡ'ವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವಾಗ, ಆ 'ಕನ್ನಡ'ವೆಂಬುದನ್ನು ಏಕವಚನಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. (ಒಟ್ಟು ಇದೊಂದು ವ್ಯಾಪಕ ಚಿಂತನ ಕ್ಷೇತ್ರ; ಇರಲಿ, ವಿಸ್ತರಿಸುವುದಿಲ್ಲ.)

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ್ದರ ತಾತ್ಪರ್ಯವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಇಷ್ಟು: ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಅದರ ವ್ಯಾಕರಣ - ನಿಘಂಟು - ವರ್ಣ - ಲಿಪಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸುವಾಗ, ಆಡುಭಾಷೆಗಳಿಂದ ನೇರ ಉದಾಹರಣೆ ಸಮರ್ಥನೆಗಳನ್ನು ತರಬಾರದು; ತಂದರೆ ಮೋಸವಾದೀತು.

ಎರಡನೆಯದಾಗಿ -

೩. ಕನ್ನಡ ವರ್ಣಮಾಲೆಯಿಂದ ಈ ಹಿಂದೆಯೇ ಕೆಲವು ಅಕ್ಷರಗಳು ಕೈಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿರುವುದನ್ನು ಡಾ. ಡಿ.ಎನ್. ಎಸ್. ಅವರು ನೆನಪಿಸಿ, ಇಂಥದಕ್ಕೆ ಮಡಿವಂತರು ಮರುಗಬಹುದಲ್ಲದೆ ನಾವು ಮರುಗಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿ ಸಂತೈಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಮಾತುಗಳು ಋಕಾರ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಕೈಬಿಡುವ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಸಾಂತ್ವನ

ವಾಗುತ್ತದಲ್ಲದೆ, ಕೈಬಿಡಲಿಕ್ಕೆ ಮುಂದಿಟ್ಟು ಸಮರ್ಥನೆಯಾಗಲಾರದು. ಹಿಂದೆ ಯಾವುದನ್ನೂ ಕೈಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬ ಸಂಗತಿಯಷ್ಟೇ ಇವತ್ತು ಇನ್ನೂ ಕೆಲವನ್ನು ಬಿಡಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಕಾರಣವಾಗಲಾರದು.

ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ರಳ ಮತ್ತು ಶಕಟರೇಫವೆಂಬ ಎರಡು ಅಕ್ಷರಗಳು ಕೇಶಿರಾಜನ ಕಾಲಕ್ಕಾಗಲೇ ಕೈಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದವು ಮತ್ತು ಮುಂದೆ ಅವೆರಡೂ ಮಾಯವಾಗಿಹೋದವು ಎಂಬುದು ಸತತವಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಸರ್ವಾನುಮತದಿಂದೆಂಬಂತೆ ಅನುಮೋದನೆ ಪಡೆದು ಚಾಲ್ತಿಗೊಂಡಿರುವ ನಂಬಿಕೆ. ಇದು ನಿಜವೂ ಹೌದು, ಮೇಲಕ್ಕೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುವಂತೆ. ಆದರೆ, ನನಗೆ ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ - ಮೈಸೂರಿನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವೆಸ್ಲಿ ಪ್ರೆಸಿನ್‌ವರು ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಮುದ್ರಿಸಲು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದಾಗ ಮತ್ತು ಅಗ ಹಳಗನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಮುದ್ರಣಕ್ಕೆತ್ತಿಕೊಂಡಾಗ ಅವರಿಗೆ, ತಮ್ಮ ಟೈಪ್ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಮೇಲಿನ ಎರಡು ಅಕ್ಷರಗಳ ಮೊಳೆ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು ಗೊತ್ತಾಯ್ತು; ಆಮೇಲೆ ಅವರು ಅದನ್ನು ವಿಶೇಷ ಕಷ್ಟ ಮತ್ತು ದೀರ್ಘ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಂದ ಹೊಸದಾಗಿ ತಯಾರುಮಾಡಿಸಿ ತರಿಸಿಕೊಂಡರು. ಅದಕ್ಕೆ ಮುಂದೆ, ಹೆಸರಾದ ಮುದ್ರಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅದೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದವು. ಕಡಿಮೆ ಚಿಹ್ನೆಗಳಿರಬೇಕೆಂದು ಸತತ ಹೆಣಗುತ್ತಿದ್ದ ಹೊಸ ಕನ್ನಡ ಟೈಪ್‌ರೈಟರುಗಳೂ ಒಂದು ಹಂತದಲ್ಲಿ ಈ ಎರಡೂ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಹೊಂದಿಸಬೇಕಾದ್ದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಯಿತು. ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ನಮ್ಮ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್‌ನ ಲೇಖನ ಸಾಧನಗಳಲ್ಲೂ ಈಗ ಆಯೆರಡು ಲಿಪಿಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಏನಿದು? ಬಿಟ್ಟರೂ ಬಿಡದೀ ಮಾಯೆ ಎಂಬಂತೆ ಇವು ಬಹುಕಾಲ ಪ್ರಚ್ಛನ್ನ ವಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾದವಲ್ಲ?

ಭಾಷೆಗೆ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಬದುಕುವ, ಅಲ್ಲೆ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಮರೆಯಾಗಿ ಪ್ರಚ್ಛನ್ನವಿದ್ದು ಮತ್ತೆ ಬರುವ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮ...

ನೆನೆದೇವೆಯ ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿ

ಸದಾನಂದ ಮೆನೊನ್

ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ: ವೈದೇಹಿ

ಪ್ರಿಯ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ತನ್ನ ಬಹುಮುಖಿ ಬದುಕಿನಿಂದ ಧೇಟು ತನ್ನದೇ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಮೆತ್ತಗೆ 'ಅತ್ತ' ದಾಟಿಕೊಂಡ ಇದೇ ಜುಲೈ ಹದಿನಾರನೇ ತಾರೀಖಿನ ಆ ರಾತ್ರಿ ಭೂಮಿ ಕಂಪಿಸಲಿಲ್ಲ, ಆಕಾಶ ಸುಯ್ಯಲಿಡಲಿಲ್ಲ. . . ಹ್ಲಾಂ. ಎಲ್ಲರೊಡನೆ ಇದೀಗ ಒಂದು ಕೊಟ್ಟುಕೊನೆಯ ಚೇಷ್ಟೆಯಾದಲಿರುವೆನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅವರ ಆ ಮಗುಸಹಜ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಕಿಡಿಗೇಡಿ ಮಿನುಗೊಂದು ಇಣುಕಿರಬಹುದೆ? ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಯಾರೂ ಊಹಿಸುವಂಥದೇ ಇದು.

ಆದೇ ಮಾರನೇ ದಿನ ನಾನು ದೆಹಲಿಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನಾಟಕ ಶಾಲೆಯ ವಿಶೇಷ ಮೀಟಿಂಗಿನಲ್ಲಿದ್ದೆ. ಮೀಟಿಂಗ್ ಸುರುವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಭಾರತೀಯ ರಂಗಭೂಮಿಯ ವಿವಿಧ ಶಾಖೆಗಳ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮತ್ತು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಸುಮಾರು ಹದಿನೈದು ಮಂದಿ ಎರಡು ನಿಮಿಷಗಳ ಕಾಲ ಮೌನವಾಗಿ ಶ್ರೀ ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದರು. ಹಿರಿಯರು, ಕಿರಿಯರು, ಹೊರಗಿನವರು, ಒಳಗಿನವರು, ರಾಷ್ಟ್ರಮಟ್ಟದವರು, ಪ್ರಾದೇಶಿಕರು ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದು ಆಗಾಧ ನಷ್ಟದ ನೋವಿನಲ್ಲಿ ಒಗ್ಗೂಡಿದ್ದರು.

ಆಮೇಲೆ ನಾನು ಮಾತಾಡುತ್ತ, ಇದೇ ಎನ್ ಎಸ್ ಡಿ ಏನಾದರೂ ಒಂದು ವಿಭಿನ್ನ ಬಗೆಯ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಾಧ್ಯಮಗಳು ಶ್ರೀ ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರ ಬಗ್ಗೆ ತೋರಿದ ಕುರುಡ ಮೂಕ ಬಧಿರತನವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ, ಇಷ್ಟೊತ್ತಿಗೆ ಅವರ ಸಕಲಾತಿಸಕಲ ವಿವರಗಳನ್ನೂ ಹುಡುಕಿಶೋಧಿಸಿ ಕಲೆಹಾಕಿ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು ಎಂದು ಖಾರ ನುಡಿದೆ. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಾದ ಟ್ರಿಬ್ಯೂನ್, ಡೆಕ್ಕನ್ ಹೆರಾಲ್ಡ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ನಿಂತಲ್ಲೇ ಗಿರಕಿ ಹೊಡೆಯುವ ಬರಹಗಳು ಹಾಗೂ ದಿ ಹಿಂದೂ, ದಿ ನ್ಯೂ ಇಂಡಿಯನ್ ಎಕ್ಸ್‌ಪ್ರೆಸ್‌ಗಳ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವಾರ್ತೆ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ ಅರೆಬರೆಮನಸ್ಸಿನ

೧೨

ಬರಹಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಮಾಧ್ಯಮಗಳು ಹೆಚ್ಚುಪಾಲೂ ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ತಲೆಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಆಲಸ್ಯದ ಪರಮಾವಧಿ ಸುಖದಲ್ಲಿದ್ದುವು.

ಖೇದವೇ, ಆದರೆ ಇದೇನು ನನಗೆ ಹೊಸತಲ್ಲ. ೧೯೯೦ ಜೂನ್‌ನಲ್ಲಿ, ಆಗಷ್ಟೇ ನಾನು ದೆಹಲಿಯ 'ದಿ ಇಕನಾಮಿಕ್ ಟೈಮ್ಸ್'ನ ಕಲಾ ವಿಭಾಗದ ಸಂಪಾದಕನಾಗಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿದ್ದೆ; ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರಿಗೆ ಮ್ಯಾಗ್ನೇಸೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಬಂತು. ಇ. ಟೈಮ್ಸ್ ಆಫೀಸಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ 'ಯಾರೀತ, ಈ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ?' ಅಂತ ಕೇಳುವವರೇ. ನಾನು, ಇಪ್ಪತ್ತಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಗಳ ಒಳಗೆ, ರುಸ್ತುಂ ಭರೂಚಾ 'ಥಿಯೇಟರ್ ಎಂಡ್ ದಿ ವರ್ಲ್ಡ್' ನಲ್ಲಿ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಮತ್ತವರ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಕುರಿತು ಬರೆದಿದ್ದ ಲೇಖನದಿಂದ ಅರ್ಧ ಪುಟದಷ್ಟನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಪ್ರಕಟಿಸಿದೆ. ಸಂಪಾದಕರು 'ಭಯಂಕರ ಕಣಯ್ಯ, ಇಷ್ಟು ಮಂದಿಯಲ್ಲಿ ನೀನೇ ಮೊದಲಿಗ' ಎಂದು ಅಭಿನಂದಿಸಿದರು. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಬೇರೆ ಯಾರಿಗೂ ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರ ಬಗ್ಗೆ ಏನೂ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗದು ಬೇಕಾಗಿಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ; ಅನುಗುಣವಾಗಿ, ಯಾರೂ ಕೂಡ ಕಿಂಚಿತ್ ಹುಡುಕಾಟವನ್ನೂ ನಡೆಸಿರಲಿಲ್ಲ.

ಯಾವ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪ್ರಕಾರಗಳ ಗೊಡವೆಯೇ ಇಲ್ಲದೆ ಇಂಡಿಯಾದ ಯಾವುದೋ ಮೂಲೆ ಹಳ್ಳಿಮರೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೇ ಕಲೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಕುರಿತ ಯಥಾರ್ಥ ಕಾಳಜಿಯುಳ್ಳ ಪರ್ಯಾಯ ಸಂಸ್ಥೆಯೊಂದನ್ನು ಅತಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿ ಬೆಳೆಸುವ, ಸುಮ್ಮನೆ ಬದುಕು ತ್ತಲೇ ಅತಿಸಾಮಾನ್ಯವೆಂಬಂತೆ ಅತಿ ಅಸಾಮಾನ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಮಂದಿಯು ಇರುವಿಕೆ ಯನ್ನು ನಿರಂತರ ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸುವ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಸ್ಥಾನಬಲವೊಂದು ಮಾಧ್ಯಮಗಳಿಗಿದೆ. ಇಂಥವರನ್ನು ಅವು ಕಂಡೇ ಇಲ್ಲವೆಂಬಂತೆ, ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಿಲ್ಲವೆಂಬಂತೆ, ದಾಟಿ ಸಾಗಿದೋಗುತ್ತವೆ.

ಯಾರೋ ಒಬ್ಬ 'ಅನಾಮಧೇಯ'ನ ಬಗ್ಗೆ ನಾವಾದರೂ ಯಾಕಪ್ಪ ಚಿಂತಿಸಬೇಕು? ಯಾಕೆಂದರೆ ಖಡಕ್‌ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಆತ ಅನಾಮಧೇಯ ಎನ್ನುವ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರ ಕಾರ್ಯ, ಕಾಣ್ಕೆಯ ವಿಶೇಷ ಮಹತ್ತರಿಕೆ ಇರುವುದು ರಾಷ್ಟ್ರ ಮತ್ತು ಬೃಹತ್ ಸಮೂಹ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಕಟ್ಟಲೆತ್ತಿಸುವ ಕಲಾ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಬುಡದಲ್ಲೇ ಪ್ರತಿರೋಧಿಸುವುದರಲ್ಲಿ. ಇಂಥವರ ಬಗ್ಗೆ ವಿಸ್ಮೃತಿ ತೋರುವುದು ಮಾಧ್ಯಮಗಳು ಹೂಡುವ ಬಲುದೊಡ್ಡ ರಾಜಕೀಯ ಹುನ್ನಾರ. ಸಲ್ಮಾನ್ ಖಾನ್ ಅಥವಾ ಐಶ್ವರ್ಯಾ ರೈ ಅಂತಹ ಮಂದಮತಿಗಳ ಥಕಥೈ ಕುರಿತು ಧಾನುಗಟ್ಟಲೆ ಶಬ್ದಪಾಲು ನೇಯಬಲ್ಲ ಅವುಗಳಿಗೆ ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರ ಅಸ್ತಿತ್ವವೇ ಬೃಹತ್ ಒಗಟಾಗಿ ಕಾಣುವುದು ಅಚ್ಚರಿಯೇನಲ್ಲ.

ಇಷ್ಟಕ್ಕೂ ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರು 'ಅನಾಮಧೇಯ'ರು ಎಂದು ಭಾವಿಸುವುದೇ ಒಂದು

ದೈವನಿಂದ. ನಾನವರ ಕುರಿತು ಪ್ರಥಮತಃ ಕೇಳಿದ್ದು ೧೯೮೩ರಲ್ಲಿ, ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪುರಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತಿ, ಚಿತ್ರ ನಿರ್ದೇಶಕ ಎಂ. ಟಿ. ವಾಸುದೇವನ್ ನಾಯರ್ ಅವರ ಸಂದರ್ಶನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಿಕ್ರಮಗಳ ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತ ಅವರು ಹೆಗ್ಗೋಡಿನ ನೀನಾಸಮ್ ಚಿತ್ರಸಮಾಜವನ್ನು ಏಕೈಕವಾಕ್ಯವೆಂಬಂತೆ ಉದಾಹರಿಸಿದರು. 'ನಮ್ಮ ನಡುವೆ ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರಂಥ ಕನಸು-ಕಣಸು ಹಾಗೂ ಬದ್ಧತೆ ಇರುವ ಕೆಲವು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿದ್ದರೂ ಸಾಕು, ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಬಯಸುವ ಯಾವುದೇ ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ತಳಪಾಯವಾದ ಕೆಚ್ಚುಕಸುವುಳ್ಳ ಸ್ವಸ್ಥ ನಾಗರಿಕ ಸಮಾಜದ ಬಗ್ಗೆ ಗಟ್ಟಿ ಭರವಸೆ ತಾಳಬಹುದು' ಎಂದಿದ್ದರು ಎಂ ಟಿ ವಿ.

ಈ ಮಾತು ನನ್ನ ಮನದಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಿತು. ಇದಾಗಿ ಐದು ವರ್ಷಗಳ ಬಳಿಕ ರುಸ್ತುಂ ಭರೂಚ ಪರ್ಯಾಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯತ್ತ ತುಡಿಯುವ ಹೆಗ್ಗೋಡಿನ ವಿಶಿಷ್ಟ ಧಿಯೇಟರಿನ ಕುರಿತು ನಮಗೊಂದು ಉಜ್ವಲ ಕಥನವನ್ನು ನೀಡಿದರು. ಅದರಂತೆ, ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕಲೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೆಂದರೆ ಬಂದಿ ಸಾಧನಗಳಲ್ಲ. ಬದಲು ಅವು ಕರ್ತೃತ್ವ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವು. ಎಂದರೆ, ಇಲ್ಲಿತ್ತು, ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ ಊದಿ ಟೊಳ್ಳುಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿರುವ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೂ ಆಡಳಿತಶಾಹಿ ಮಂದಿಯೂ ಕಲಿಯಬೇಕಾದ್ದು; ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಾಧನೆಯೆಂದರೆ ಸಮುದಾಯ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಎರಡೂ ಕೂಡಿಯೇ ಹೊರತು ಒಂದನ್ನೊಂದು ಬಿಟ್ಟು ಅಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ನಮೂನೆಯ ಮರುಚಿಂತನೆಯ ಜೀವಂತರೂಪವನ್ನು ಕಾಣಬೇಕಾದ್ದು.

ಇಂತು ಆದ ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರ ಪರಿಚಯ ಇನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತಷ್ಟು ಗಾಢವಾಯ್ತು. ಅದು, ಅವರ ಚಿನ್ನೆ ಭೇಟಿಯಲ್ಲಿ. ಚಿನ್ನೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ಅವರು ನನ್ನ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿ ಚಂದ್ರಲೇಖಾರನ್ನು ಕಂಡು ಮಾತಾಡಿದರು. ಚಂದ್ರಲೇಖಾ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅಂತರ್ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವೇದಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಭರತನಾಟ್ಯದ ಸಮಕಾಲೀನ ಪ್ರಯೋಗ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿ ಭಾರೀ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಗಳಿಸಿ ಆಗತಾನೇ ಮರಳಿದ್ದರಷ್ಟೆ. 'ನಗರಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಯೋಗಗಳು, ನಿಷ್ಪಂದೇಹವಾಗಿ, ಉತ್ಸಾಹದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಪಡೆದಿವೆ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಮತ್ತು ಸಣ್ಣ ಸಮುದಾಯಗಳ ಜನರು ಅವುಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಯಾರೆಂಬ ಕುತೂಹಲವಿಲ್ಲವೆ ನಿಮಗೆ?' ಕೇಳಿದರು ಸುಬ್ಬಣ್ಣ. ಈ ಮಾತಿಗೆ ಚಂದ್ರಲೇಖಾ ತೋರಿದ ಉತ್ಸುಕತೆಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಅದೇ ಆರು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಘಟಕನ ಉತ್ಕಂಠ ಆಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಹೆಗ್ಗೋಡೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಒಟ್ಟು ಆರು ಗ್ರಾಮೀಣ ಹಾಗೂ ಸಣ್ಣ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶನ ಏರ್ಪಡಿಸಿಯೇಬಿಟ್ಟರು. ಚಂದ್ರಾಳ

ತಂಡದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತಕ್ಕೂ ಮಿಕ್ಕಿ ಇದ್ದ ನೃತ್ಯ ಗಾಯನ ಕಲಾವಿದರು ಒಂದು ಲಚ್ಚಾರಿ ಬಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಂಚಾರಿ ಸರ್ಕಸ್ ಕಂಪನಿಯಂತೆ ಹಳ್ಳಿಯಿಂದ ಹಳ್ಳಿಗೆ ತಿರುಗಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಕಣ್ಣು ತುಂಬುವಂತೆ ತಮ್ಮ ಪ್ರಯೋಗ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದರು.

ಆ ಮೇಲೊಮ್ಮೆ, 'ಚಂದ್ರಲೇಖಾರ ಈ ತಿರುಗಾಟದ ಯಶಸ್ಸು ನನ್ನ ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷದ ಗಳಿಗೆಗಳಲ್ಲೊಂದು' ಎಂದಿದ್ದರು ಸುಬ್ಬಣ್ಣ. ಅಂದು ಆ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ನೋಡಿದ ಚಣ್ಣ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರು ದಶಕದ ಬಳಿಕ ಕಾಲೇಜು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಾಗಿ ತನಗೆ ಸಿಕ್ಕಾಗ 'ಅಂತಹ ಛಾಲಂಚಿಂಗ್ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ಏಕೆ ಕರೆಸುತ್ತಿಲ್ಲ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದು ಆ ತಿರುಗಾಟದ ಯಶಸ್ಸಿನ ಮಾಪನ ಎಂದರು.

ಒಂದು ಚಿಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ, ಅದುವೇ ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರ ನಿಜವಾದ ಕೊಡುಗೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕಿರು ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿನ ಒಂದೆರಡು ಪೀಳಿಗೆಗಳ ನಿಶ್ಚಿಂತ ಬದುಕಿನ ಅಂತರ್ಯವನ್ನೇ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ್ದು. ಈ ಭಾಗದ ಜನರ ಚಿಂತನೆ ಹಾಗೂ ಕಲ್ಪನೆಯ ಮೂಲಕಣವೇ ಮೈ ಒದರಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಸೂಕ್ಷ್ಮ ಎಚ್ಚರಗೊಳ್ಳುವ ಹಾಗಿನ ವಿಶಾಲ ಗುಣಾತ್ಮಕ ಪ್ರವೇಶವದು.

ಗ್ರಾಮೀಣ ಹಿನ್ನಾಡಿನಲ್ಲಿದ್ದು ಹೊರಕು-ಮುರುಕು ರಸ್ತೆಗಳ ಮೂಲಕ ಬಾಹ್ಯಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಬೆಸೆದುಕೊಂಡು, ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ಊರಿಕೊಂಡ ತಮ್ಮ ವ್ಯವಸಾಯ ವ್ಯವಹಾರ ತಮ್ಮದೇ ಭಾಷಾನುರಣನಗಳಲ್ಲಿ ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿರುವ ಅಲ್ಲಿನ ಜನರು ಈಗ ವಿಶ್ವಪ್ರಚಿಗಳಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ್ದಾರೆ. ಕುರೊಸವ, ಕುಮಾರ್ ಸಾಹ್ಯ, ಸತ್ಯಚಿತ್ ರೇ, ಫೆಲಿನಿ, ಐಸೆನ್‌ಸ್ಟೈನ್, ಬರ್ಗಮನ್, ಫಾಟಕ್, ಬ್ರೆಕ್ಸ್, ದಾರಿಯೋ ಪೋ, ಆದ್ಯ ರಂಗಾಚಾರ್ಯ, ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ, ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವ, ಅನಂತಮೂರ್ತಿ, ಮಾರ್ಕ್ಸೆಜ್, ಕುವೆಂಪು, ಬೇಂದ್ರೆಯಂತಹ ಎಲ್ಲ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಮುದಾಯದ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಗೆಳೆಯರನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿಬಿಟ್ಟವರು ಸುಬ್ಬಣ್ಣ.

ದೂರದ್ವೀಪಗೊಳಿಸುವ ಪರಿಕ್ರಮವಲ್ಲ ಇದು, ಬದಲು ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಹಿಗ್ಗಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಮೂಲಕೃತಿಗಳನ್ನೂ ಅನುವಾದಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ಅವು ಸುಲಭ ಬೆಲೆಗೆ ನಿಲುಕುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು; ಶಾಲೆ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಅವುಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿದರು. ಅವರು ಓದುಗ ಹಾಗೂ ಲೇಖಕರನ್ನು ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗಿಸಿ ಅವರ ನಡುವಿನ ನಿಗೂಢತೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿ ಹತ್ತಿರ ತಂದರು.

ಸಿನೆಮಾ ತೋರಿಸಿದರು ಅವರು. ಆ ಮೂಲಕ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಂತ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರನ್ನು ತಯಾರುಮಾಡಿದರು. ಅವರು ತೋರಿಸಿದ ಸಿನೆಮಾಗಳ ಕುರಿತು ಕೃಷಿಕರು,

ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗಳು, ವಿದ್ವಾಂಸರು, ಕವಿಗಳು, ಗೃಹಿಣಿಯರು, ಕಲಾವಿದರು ಅವರಿವರೆನ್ನದೆ ಎಲ್ಲರೂ ಕೂಡಿ ತಂತಮ್ಮ ಬೌದ್ಧಿಕ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹರವಿಗನುಸಾರ, ವಿಚಾರಗಳು ಪರಸ್ಪರ ತಳಕು ಹಾಕಿಕೊಂಡ ಸಂಕೀರ್ಣ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಮಂಥನ ನಡೆಸಿದರು.

ನಾಟಕವಾಡಿಸಿದರು ಸುಬ್ಬಣ್ಣ. ವ್ಯಾಖ್ಯೆ, ಪ್ರಯೋಗ, ನವಶೋಧನೆಗಳ ನಿಶ್ಚಿತಿಯಲ್ಲಿ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ನಟ, ನಿರ್ದೇಶಕರಿಗೆ ಊರಿನ, ಆ ಪ್ರಾಂತದ, ರಾಷ್ಟ್ರಮಟ್ಟದ ಪ್ರಾಜ್ಞ ಮನಸ್ಸುಗಳ ಒಟ್ಟು ತಿಳುವಳಿಕೆಯ ರಸಪಾಕ ಕಡೆದುಕೊಡುವ ಕೆಲ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಒಳನೋಟಗಳ ಲಾಭದ ನಿಶ್ಚಿತಿಯಲ್ಲಿಯೂ.

ಇದೇ ಎರಡು ವಾರದ ಹಿಂದಷ್ಟೇ ಹೊರಟುಹೋಗಿರುವ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಕಲೆ - ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಫ್ಯೂಡಲ್ ಮಾದರಿಯ ಉದಾರೀ ಪೋಷಕನಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಒಬ್ಬ ಯಶಸ್ವೀ ಅಡಿಕೆ ವ್ಯವಸಾಯಗಾರ ಅಥವಾ ಕೇವಲ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಚೇತನವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಆತನೊಬ್ಬ ದ್ರಷ್ಟಾರ. ನಾಳೆಗೂ ಸಲ್ಲುವ ಒಂದು ಜೀವನಕ್ರಮದ ಪ್ರವರ್ತಕ.

ಅವರ ನಿಧನದಿಂದ ಭೂಮಿಯೇನು ನಡುಗಲಿಲ್ಲ. ಆಕಾಶ ಬಿಸುಸುಯ್ಯಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಮ್ಮೀ ಫಲವತ್ತಿನೆಲದ ಕಲಾವಿದರು, ತಿಕ್ಕಲುಗಳು, ಬಂಡುಕೋರರಿಗೇ ಮೀಸಲಿರುವ ಮೂಲೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಜನ ಬಹುಕಾಲ ಶೋಕಿಸುವರು. ಆತನ ಅಗಲಿಕೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತಮ್ಮ ಬದುಕನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿದ ಆತನ ಅರಿವಿನ ಸಿರಿಯನ್ನು ನೆನೆನೆದು.

ಅಂದ ಹಾಗೆ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಫ್ಯೂಡಲ್ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರು; ಆದರೆ ಫ್ಯೂಡಲ್ ಆತಿಥ್ಯದ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಚಾತಿ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ನಿಂತಲ್ಲಿಯೇ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಪರಿಹರಿಸಿಬಿಡಬೇಕೆಂಬ ಧಾವಂತ ವನ್ನೇನೂ ಅವರು ತೋರಲಿಲ್ಲ ನಿಜ; ಆದರೆ ತನ್ನದೇ ಹವ್ಯಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮುದಾಯದ ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ಣ ಚಾತೀಯತೆಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಮೂಲಕ ಅವರನ್ನು ಎದುರು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಲೀ ರಂಗ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಿ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಬಯ್ಯುವುದರಲ್ಲಾಗಲೀ ಹಿಂದೆಮುಂದೆ ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ನಡೆಸುವಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಸ್ವತಃ ಯಜಮಾನ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂಬ ಹನಿ ಸಂದೇಹ ಕೂಡ ಅವರಿಗಿರಲಿಲ್ಲ, ನಿಜ. ಆದರೆ ಹೆಗ್ಗಸರೂ ಗಂಡಸರೂ ಕಲಿತು ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸುವ ಒಟ್ಟಾಗಿ ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಪ್ರದರ್ಶನ ನಿರತರಾಗಿರುವ ಇಂಡಿಯಾದ ಇನ್ನೊಂದು ಇಂತಹ ಮೂಲೆ ಇದ್ದಲ್ಲಿ, ನೋಡುವ, ತೋರಿಸಿ ನನಗೆ. ಅಡಿಕೆ ವ್ಯವಹಾರ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರಾಗಿಯೂ ಗುಟ್ಟು ಲಾಬಿಯನ್ನು ಪ್ರಪ್ರಥಮವಾಗಿ ತರಾಟೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ

ವರಲ್ಲಿ ಅವರೊಬ್ಬರು. ಹ್ಲಾಂ, ಎಡ ಅಥವಾ ಬಲ ಎಂಬ ಹಣೆಪಟ್ಟಿ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಯಾವುದೇ ರಾಜಕೀಯ ನಿಲುವನ್ನು ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಅವರ ಪ್ರತೀಕೋಧವಿತ್ತು ನಿಜ; ಆದರೆ 'ಹಿಂದುತ್ವ'ದ ಮುದ್ರೆಯೊತ್ತಿಕೊಂಡ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಯಾವುದೇ ಗೊಂದಲವಿಲ್ಲದೆ ಅವರು ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ವಿರೋಧಿಸಿದರು.

ಅಂಥ ವ್ಯಕ್ತಿ ಆತ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ, ತೀಕ್ಷ್ಣ, ದಯಾದ್ರವ...

ಆತ ನಕ್ಕನೆಂದರೆ, ಮುಗುಳುನಗುವಿನಲ್ಲಿಯೂ, ಕಲ್ಚರ್ ಎಂದರೆ ಅಗ್ರಿಕಲ್ಚರ್ ಸಮೇತವೇ ಎಂಬ ತಿಳಿವು ತೂಗುವ ಹಸಿರು ತೋಟದ ಪುಟ್ಟ ಹುಡುಗನಾಗಿಯೇ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ. ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುವ, ತುಳುಕದಿರುವ ಅಡಿಕೆಯ ಅಂತಸ್ಸಾರ ದಂತೆಯೇ ಇದ್ದ ರಸಿಕನಾಗಿದ್ದ.

ಬರುವ ಸಲ ನಾನು ಹೆಗ್ಗೋಡಿಗೇ ಹೋದಾಗ ಅಡಿಕೆಚೂರು ವೀಳಿಯದೆಲೆ ತುಂಬಿಕೊಂಡ ಬಣ್ಣದ ಸಂಚಿ ಹಿಡಿದ ಆ ಚೊಕ್ಕ ಚುರುಕಿನ ವ್ಯಕ್ತಿಗಾಗಿ ಹುಡುಕಾಡುವೆ. ತನ್ನ ಮನೋಲೋಕವನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಆ ಚೀಲದೊಳಗಿನ ಲೋಕವನ್ನೂ ಆತ ಬಂದವರೊಡನೆಲ್ಲ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಿದ್ಧನಿದ್ದನಲ್ಲವೆ ?

ನೀನಾಸಮ್ ರಂಗಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರ - ವರದಿ:

೨೦೦೫ ಮೇ ೧೨ಕ್ಕೆ ನೀನಾಸಮ್ ರಂಗಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರವು ತನ್ನ ೨೫ನೇ ವರ್ಷವನ್ನು ಪೂರೈಸಿ, ಜುಲೈ ೧೫ರಂದು ೨೬ನೇ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವರ್ಷವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು. ಈ ಸಾಲಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಆಯ್ಕೆಗಾಗಿ ಇದೇ ಜುಲೈ ೨ ಮತ್ತು ೩ರಂದು ಸಂದರ್ಶನಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿ ಹದಿನೆಂಟು ಮಂದಿಯನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಹೊಸ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗಾಗಿ ದೈನಂದಿನ ಪಾಠಪ್ರವಚನಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಇದುವರೆಗೆ ಎರಡು ಕಿರುಪ್ರದರ್ಶನಗಳು ಮತ್ತು ಎರಡು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಕಾರ್ಯಾಗಾರಗಳು ನಡೆದವು. ಕಿರುಪ್ರದರ್ಶನಗಳು: ಅಂಗಿಕ ವಿನ್ಯಾಸ - 'ಗೌಗಿಜಿಗಲೆ ಲಕಿಮರುಕ' (ನಿ: ಮಂಜು ಕೊಡಗು) ಮತ್ತು ಪಂಪ, ರನ್ನ, ಕುಮಾರವ್ಯಸರ ಕಾವ್ಯಭಾಗಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ 'ವಾಚಿಕ' (ನಿ: ಗಣೇಶ ಎಂ ಮತ್ತು ಕೆ.ಬಿ. ಮಹಾಬಲೇಶ್ವರ); ಕಾರ್ಯಾಗಾರಗಳು: ಶೈಲೀಕೃತ ಮುಖವರ್ಣಕ (ಮಂಜು ಕೊಡಗು, ಉಮಾಮಹೇಶ್ವರ ಹೆಗಡೆ ಚವತ್ತಿ) ಹಾಗೂ ವಾಸ್ತವವಾದಿ ಮುಖವರ್ಣಕ (ಪುರುಷೋತ್ತಮ ತಲವಾಟ).

ಸ್ವರೂಪಿತ ವಿಶ್ವದ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತನಾಗಿ

ಪ್ರಕಾಶ ಬೆಳವಾಡಿ

ಪ್ರತಿ ಸಂಜೆ, ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಬಂದು ಹೆಗ್ಗೋಡಿನ ನೀನಾಸಮ್ ಕಾರ್ಯಾಲಯದ ಎದುರಿನ ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರೆಂದರೆ ಆ ತಾಣ ಗ್ರಾಮಸಮಿತಿ ಸಭೆಯೊಂದಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಸಾಮಾನ್ಯ ಅರ್ಥಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಸತ್ವಾರ್ಥದ ಹಾಗೂ ಸತ್ಯಾರ್ಥದ ಗ್ರಾಮಸಭೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಅದರಲ್ಲಿ, ನಿತ್ಯ ನೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಅಸುಪಾಸಿನ ಹಳ್ಳಿಗರು ಸದಸ್ಯರೂ ಸಭಿಕರೂ ಆಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು, ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಅದರ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ, ಮುಂಗಾರು ಮಳೆಯ ಅನಿಶ್ಚಿತತೆಯ ಬಗ್ಗೆ, ಅನಿಯಮಿತ ವಿದ್ಯುತ್ ಸರಬರಾಜು ಕಡಿತಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ಆಯಾಯಾ ಋತುವಿನ ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಅಡಿಕೆ ಫಸಲಿನ ಬಗ್ಗೆ, ವಿಜ್ಞಾನಸಂಬಂಧಿ ಪತ್ರಿಕಾಸಾಹಿತ್ಯದ ಗುಣಮಟ್ಟ ಕುಸಿಯುತ್ತಿರುವ ಬಗ್ಗೆ, ಬೇಂದ್ರೆ ಕಾವ್ಯದ ದಿವ್ಯಪ್ರಭೆಯ ಬಗ್ಗೆ, ದೂರದ ಸ್ವೀಡನ್ನಿನ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ಬರ್ಗ್‌ಮನ್‌ನ 'ವೈಲ್ಡ್ ಸ್ಟಾಬೀರಿಸ್' ಚಲನಚಿತ್ರದ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ವೀಣಾಪಾಣಿ ಚಾವ್ಲಾರ 'ಬೃಹನ್ನಳಾ' ಪ್ರಯೋಗದ ರೂಪಕಶಕ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ... ಹೀಗೆ ಹತ್ತುಹಲವು ಸಂಗತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು.

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ರೈತನಾಗಿದ್ದರು, ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ಸಾಮಾಜಿಕನಾಗಿದ್ದರು, ಪರಿಸರವಾದಿಯಾಗಿದ್ದರು ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವಲ್ಲಿ ಅತ್ಯದ್ಭುತ ಪ್ರತಿಭೆಯುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರ ಈ ಬಹುಮುಖಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತ, ಅವರಿಗೆ ೧೯೯೧ರಲ್ಲಿ ಮ್ಯಾಗ್ಸೆಸೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡಿದ ಸಂಸ್ಥೆ ತನ್ನ ಪ್ರಶಸ್ತಿಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ನುಡಿಯುತ್ತದೆ: 'ಧನಮೂಲಗಳ ಸದೃಶಕೆಯ ಕುರಿತು ಕಟ್ಟಿಚ್ಚರ ಮತ್ತು ಇತರರಿಗೂ ನಾಯಕತ್ವದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಿಕೊಡುವ ಮನೋಭಾವಗಳಿಂದ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ನೀನಾಸಮ್ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ದೀರ್ಘಾಯುಷಿಯಾಗುವಂತೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.' ವ್ಯಕ್ತಿ-ಸಮುದಾಯಗಳ ನಡುವೆ, ಏಕವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಭಿನ್ನಮುಖಗಳ ನಡುವೆ ಸಮನ್ವಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತ ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿಯೂ ಅಖಂಡಸಮಗ್ರತೆಯೊಂದನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರನ್ನು ಗೌರವಿಸುವಲ್ಲಿ, ಅವರ ಆ ಮುಖ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಅರ್ಹ, ಇಲ್ಲ ಈ ಮುಖ ಹೆಚ್ಚು

೧೮

ಅರ್ಹ ಎಂದು ಬಿಡಿಸಿ ತೋರಿಸುವುದು ಎಷ್ಟು ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಮ್ಯಾಗ್ಸೆಸೆ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ ಆ ಸಂಮಾನಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಅತೀವ ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಆಯ್ದು ಹೆಣೆದ ಪದಗಳೇ ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಆ ಪತ್ರದ ಅಂತಿಮ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮ್ಯಾಗ್ಸೆಸೆ ಸಂಸ್ಥೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ: 'ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸೃಜನಾತ್ಮಕ ಸಂವಹನ ಕಲೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ೧೯೯೧ರ ಸಾಲಿನ ಮ್ಯಾಗ್ಸೆಸೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗೆ ಕೆ.ವಿ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರನ್ನು ಆರಿಸುವಲ್ಲಿ, ಈ ನಿರ್ದೇಶಕ ಸಮಿತಿಯು, ಜಗತ್ತಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳ ಮೂಲಕವೂ ಜೀವಂತ ರಂಗಪರಂಪರೆಯ ಬೆರಗು-ಬೆಳಗಿನ ಕೃತಿಗಳ ಮೂಲಕವೂ ಅವರು ಗ್ರಾಮೀಣ ಕರ್ನಾಟಕವನ್ನು ಸಮೃದ್ಧಗೊಳಿಸಿದ ಕ್ರಮವನ್ನು ಗೌರವಿಸುತ್ತಿದೆ.'

'ಆತನೊಂದು ಊರು'

ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಕಲಾವಿದಭಾಗವನ್ನು ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಭಾಗವನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಅವರ ಹಳ್ಳಿಯಾದ ಹೆಗ್ಗೋಡಿನ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರಾವುದೋ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಅವರನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಲ್ಲಿ, ಅವರ ಸಮಗ್ರದರ್ಶನ ದಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಂದೇ, ದೀರ್ಘಕಾಲದಿಂದ ಅವರ ಪರಮಾಪ್ತ ಮಿತ್ರನೂ ತತ್ತ್ವಪಥಸಖನೂ ಆದ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರು ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ನಮನವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತ, 'ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಬರಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲ, ರಂಗಕರ್ಮಿಯಲ್ಲ; ಆತನೊಂದು ಊರು' ಎಂದು ನುಡಿದದ್ದು. ಅವರ ಮಾತು ಧ್ವನಿಸುವಂತೆ, ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಬಿಡಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇಡಿಯದಾದೊಂದು ಸಮುದಾಯವೇ ಆಗಿದ್ದರು; ಒಂದು ಜೀವನಕ್ರಮವೇ ಆಗಿದ್ದರು.

ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಹಾಗೂ ಜೀವನ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ, 'ವೃತ್ತಿಪರ ಕಲಾವಿದ'ನನ್ನು ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ಸತ್ಯ-ತಥ್ಯಗಳೇನಾದರೂ ಇವೆಯೆ? ಎಂಬ ಮಹತ್ವದ ಸವಾಲೊಂದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಎಂದೂ ಮಹತ್ವದ್ದೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, 'ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಜಗತ್ತು' ಕೃತಿಗಾಗಿ ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ ಟೆಲಿವಿಷನ್ ಸಂದರ್ಶನವೊಂದರಲ್ಲಿ ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಅವರು ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿಪಂದಿಸಿದರು: "ಬದ್ಧ ಬರಹಗಾರನೋ ಬರಹಕ್ಕೆ ಬದ್ಧನಾದವನೋ ಆಗಬೇಕೆಂಬ ನಿಲುವನ್ನು ನಾನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಸುವಾರು ದಿನಗಳೇ ಆದವು. ಆದರೆ, ಇದಕ್ಕೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾಗಿ, ಬದ್ಧ ಬರಹಗಾರರೇ ಆಗಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುವವರು ಯಾವುದನ್ನು ಅನೇಕರಿದ್ದಾರೆಂಬುದೂ ನನಗೆ ಗೊತ್ತು. ಪ್ರಾಯಶಃ, ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದೊಂದು

ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ, ಅಂಥವರೆ ಲೇಖಕರು. ಪ್ರಾಯಶಃ, ಇಂಥ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳಿಗೆ ಅವರೇ ಅರ್ಹರು... ಆದರೆ, ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಯೋಚಿಸಿದಲ್ಲಿ, ಈ ಕೃತಿಯ ಲೇಖಕ ನಾನೆನ್ನುವುದನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವಂತಿಲ್ಲವಲ್ಲ; ಹಾಗೆ ಅಲ್ಲಗಳೆದು ಲೇಖಕನಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ನಾನೇ ಅಪಮೌಲ್ಯಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಿಲ್ಲವಲ್ಲ...'

ಕಡುಸ್ವಾಭಿಮಾನಿ ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರನ್ನು ಆತ್ಮನಿಕ್ಕಷ್ಟತೆ ಯಾವತ್ತೂ ಬಾಧಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಬರವಣಿಗೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಮಿತ್ರರು ಹಾಗೂ ಅನುಚರರು ತೋರುತ್ತಿದ್ದ ಅಗಾಧ ಆದರದ ಆಧಾರವೆ ಸಾಕಿತ್ತು, ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಲೇಖಕನಾಗಿ ತನ್ನ ನಿಜಬೆಲೆ ಯನ್ನು ತಾನೇ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು. ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಸಾಹಿತಿಗಿಂತ, ಕಲಾವಿದನಿಗಿಂತ ಮಿಗಿಲಾದವರು ಎಂಬುದು ಎಷ್ಟು ಅದ್ಭುತವೋ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಅದ್ಭುತವಾದುದು ಅವರು ಪಡೆದ ಕಾಳಿದಾಸ ಸಮ್ಮಾನ, ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು, ಪದ್ಮಶ್ರೀ ಇತ್ಯಾದಿ ಅನೇಕಾನೇಕ ಗೌರವಗಳೆಲ್ಲವೂ ತಾವಾಗಿಯೇ ಅವರನ್ನು ಅರಸಿಕೊಂಡು ಬಂದವೆನ್ನುವುದು; ಅವರು ರಂಗಕರ್ಮಿಯಾಗಿ, ಶಿಕ್ಷಣತಜ್ಞನಾಗಿ, ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಯಾಗಿ ತಮ್ಮನ್ನು, ತಮ್ಮ ಕಲಾವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಎಂದೂ ಪರರ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸಲು ಹೋಗಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು.

ಸುಬ್ಬಣ್ಣನ ಒಟ್ಟು ಕಾಣ್ಯೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ: ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ಅನನ್ಯವಾದವನು/ಳು, ತನ್ನ ಸ್ವಂತಿಕೆಯ ಚೊತೆಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಹಂಬಲಿಸುವವನು/ಳು; ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ, ಸಮುದಾಯಗಳು ಪರಿಸರಗಳು ಅರಳಿ ಬೆಳೆಯಬೇಕೆಂದಲ್ಲಿ ಅದು ಅವುಗಳ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವಿನ ಹಾಗೂ ವ್ಯಕ್ತಿ-ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವಿನ ಅನುಸಂಧಾನದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂಥದು. ಯಾವುದೇ ವಿದ್ಯಮಾನವನ್ನಾಗಲಿ ಇಲ್ಲ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನಾಗಲಿ ಚರ್ಚಿಸಬೇಕೆಂದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಅಳೆಯಬೇಕೆಂದಲ್ಲಿ ಅದರ/ಅವರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯದ ಪರಿಧಿಯ ಹೊರಗೆ ನಿಂತು ಅದನ್ನು ಮಾಡಹೊರಟಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಯೋಜನ ವಾಗಲಾರದು. ಹಾಗಾಗಿ, ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು, ಪರಿಣತರು ಮತ್ತು ವಿದೇಶೀಯರು — ಅವರು ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯವರಾಗಿರಲಿ — 'ಅನ್ಯ' ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ಅನನ್ಯ ಆಯಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಯತ್ನಿಸದೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಬರಿದೆ ತಮ್ಮ ಒರೆಗೆ ಹಚ್ಚಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಾಗ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಸಿಡಿದೆಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಪೀಟರ್ ಬ್ರೂಕ್‌ನಂತಹ ಖ್ಯಾತ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ರಂಗನಿರ್ದೇಶಕ ಭಾರತದ 'ಮಹಾಭಾರತ' ದ ಪರಮವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ರಂಗಪ್ರಯೋಗವೊಂದಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದಾಗ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಆ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕಸ್ವರದ ಕಳ್ಳತನವೆಂದು ಕರೆದು

ಉಗ್ರವಾಗಿ ಟೀಕಿಸಿದರು.

ಅವರ ಊರಾದ ಹೆಗ್ಗೋಡನ್ನು ಸಾಗರ ತಾಲೂಕಿನ ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದ ಇಂಡಿಯಾ ದೇಶದ ಮೂರನೆ ಜಗತ್ತಿನ... ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯೆಂದು ಗುರುತಿಸುವ ಕ್ರಮ ಅವರಿಗೆ ಸರ್ವಥಾ ಇಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಹೆಗ್ಗೋಡು ಇಡಿಯ ಜಗದ ಕೇಂದ್ರವೇ ಆಗಿತ್ತು. ಜಗದ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತು ವಿದ್ಯಮಾನ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಅವರು ಹೆಗ್ಗೋಡಿಗೆ ಸಾಪೇಕ್ಷವಾಗಿಯೇ ಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು, ಗಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಯಾರಾದರೂ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಮಧ್ಯಪ್ರಾಚ್ಯವೆಂದೋ ದೂರಪೂರ್ವವೆಂದೋ ಹೆಸರಿಸಿದಲ್ಲಿ ಅವರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಈ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಿತ್ತು: 'ಹೌದೋ? ಹಾಗೋ? ಆದರೆ, ಆ ಪ್ರದೇಶ ಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸುವುದು ಯಾರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನಾಧರಿಸಿ? ನಿಮ್ಮ ದನ್ನೋ ಇಲ್ಲ ಆ ಪ್ರದೇಶದವರದನ್ನೋ? ಇದನ್ನು ಮೊದಲು ಸ್ಪಷ್ಟ ಪಡಿಸಿ.' ಹೀಗೆ ತಮ್ಮ ಸ್ವಸ್ಥಾನವನ್ನೇ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅದರ ಸುತ್ತ ತಮ್ಮ ವಿಶ್ವವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರಿಗೆ, ಪ್ರತಿಯೋರ್ವ ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ಪ್ರತಿಯೋರ್ವ ಸಮುದಾಯವೂ ಅದೇ ರೀತಿ ಬದುಕುವ ಕನಿಷ್ಠ ಆತ್ಮಾಭಿಮಾನವನ್ನು ತೋರಿದಲ್ಲಿ ಅವರವರುಗಳ ನಡುವೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಅನುಸಂಧಾನಗಳೂ ಜೀವದಾಯಕ ವಿನಿಮಯಗಳೂ ಪರಸ್ಪರಸಮ್ಮತಿಯ ಸಂಬಂಧಗಳೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು ನಿಶ್ಚಿತವೆಂಬ ವಿಶ್ವಾಸವಿತ್ತು. ಇಂಥ ಅನೇಕಕೇಂದ್ರಗಳ ಪರಿಸರ ನಿರ್ಮಾಣ ವಾದಾಗ, ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು ಸತ್ಪ್ರತಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಪ್ರದಾನಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವೇ ಗೌರವಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ; ಸಹಜಪರಿಮಿತಿಯ ಸಂಘಟನೆಗಳು ಪರರನ್ನು ತಮ್ಮೊಳಗಿಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ ಆತ್ಮವಿಸ್ತರಣೆಯ ಫಲವನ್ನು ತಮಗೆ ತಾವೇ ಕೊಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ ಎಂಬುದು ಅವರ ದೃಢ ನಂಬುಗೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅದರ ಬಲದ ಮೇಲೆಯೇ ಅವರು "ನಾನು ವಿಶ್ವವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿದ್ದು ಕನ್ನಡದ ಮುಖಾಂತರವೇ" ಎಂದು ಮತ್ತೆಮತ್ತೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಸುಬ್ಬಣ್ಣನ ಅನುಪಮ ಆತ್ಮಗೌರವದ ಮುಖ್ಯಮೂಲ ಅವರ ಆರ್ಥಿಕ ಬಲ, ಶ್ರೀಮಂತ ಅಡಿಕೆ ಬೆಳೆಗಾರರ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಅವರ ಜನ್ಮದತ್ತ ಬಲವೆಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುವುದುಂಟು. ಹೀಗೆನ್ನುವುದು ಅತಿ ಸರಳೀಕರಿಸಿದ ಮಾತು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅಸಂಬದ್ಧವಾದ ಮಾತೂ ಹೌದು. ಯಾಕೆಂದರೆ, ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರಿಗೆ ಈ ಬಲವಿದ್ದುದು ಹೌದಾದರೂ ಅವರು ಅದನ್ನೆಂದೂ ತಮ್ಮ ಉನ್ನತೀಕರಣಕ್ಕೆಂದು ಬಳಸಿಕೊಂಡವರಲ್ಲ; ಖ್ಯಾತಿವ್ಯಾಮೋಹಿಗಳು ಅಂಥ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಬಲವನ್ನು ಬಂಡವಾಳವಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಭಿನ್ನಭಿನ್ನ ಬಗೆಗಳ ಜಗದ್‌ಗಣ್ಯರ ಪಟ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ

ತೂರಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೆಣಗುವಂತಹ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದುಕೊಂಡವರಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ, ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ತಾವು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಂಡ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಅದಾಗಲೇ ಅಂತಹ ಮೇರುಸ್ತರಗಳಲ್ಲಿ ನಿಂತಾಗಿತ್ತು. ಅದಾದ ಮೇಲೆ ಇನ್ನಾರದೋ ಕಲ್ಪನೆಯ ಜಾಗತಿಕ ಮಟ್ಟಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟುವಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಕಿಂಚಿತ್ತೂ ಆಸಕ್ತಿಯಿರಲಿಲ್ಲ.

ಅವರ ಮ್ಯಾಗ್ನೇಸೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿಪತ್ರ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದು ಹೀಗೆ: “ಇತ್ತೀಚಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಏಷಿಯಾದ ಸಿರಿವಂತ ನಗರವಾಸಿಗಳು ಗ್ರಾಮೀಣ ಕಲೆಗಳನ್ನು ಹೊಸದಾಗಿ ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಕರಕುಶಲ ವಸ್ತುಗಳು ಈಗ ಅವರ ಮನೆಯ ಗೋಡೆಗಳನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸತೊಡಗಿವೆ. ಚಾನಪದ ನೃತ್ಯಗಳು ಹಾಗೂ ನಾಟಕಗಳು ಈಗ ತುಸು ನಯನಾಜೂಕಿನ ಅವತಾರಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಟೆಲಿವಿಷನ್‌ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗುತ್ತಿವೆ, ಅದ್ದೂರಿ ಸರ್ಕಾರಿ ಸಮಾರಂಭೋತ್ಸವಗಳಿಗೆ ಮೆರುಗು ನೀಡುತ್ತಿವೆ. ಆದರೆ, ಇದೇ ರೀತಿ, ನಗರಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳನ್ನು ಗ್ರಾಮಜಗತ್ತಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಮಾತ್ರ ಇನ್ನೂ ಅತಿವಿರಳವಾಗಿಯೆ ಇವೆ; ಗ್ರಾಮೀಣರು ಅಂತಹ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳನ್ನು ಆಸ್ವಾದಿಸಲು ಅಸಮರ್ಥರು ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯು ಇನ್ನೂ ಬಲವಾಗಿ ಬೇರೂರಿಕೊಂಡಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾಗಿ, ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಗ್ರಾಮಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಆಧುನಿಕ ನಾಟಕ ಹಾಗೂ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವ ಮುಖಾಂತರ ಕೆ.ವಿ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಕಲೆಯ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕತೆ ಹಾಗೂ ಸರ್ವಜನಗ್ರಾಹ್ಯತೆಯ ಗುಣಗಳು ಎಷ್ಟು ಶಕ್ತಿಯುತವಾದುವೆಂಬುದನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.”

ಪ್ರಾಜ್ಞ ಚರ್ಚೆಗಳು

ಒಂದು ಸಾವಿರಕ್ಕೂ ಕಡಿಮೆ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಹೆಗ್ಗೋಡಿನ ಹಳ್ಳಿಗರು ಅರಿಸ್ವಾಟಲ್‌ನ ಬಗ್ಗೆ, ಕುರೊಸಾವಾನ ಬಗ್ಗೆ ಗಾಢ ತಿಳುವಳಿಕೆಯ ಚರ್ಚೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಬಲ್ಲರೆಂಬುದು ಒಂದು ಅಪರೂಪದ ಸಂಗತಿ. ಹಾಗೆಯೆ, ಅವರ ಆತ್ಮಗೌರವ, ಅವರು ತಮ್ಮ ಊರನ್ನು ಪರಿಸರವನ್ನು ಮತ್ತವುಗಳ ರೀತಿನೀತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವ ಬಗೆ ಕೂಡ ಹೃದಯಸ್ಪರ್ಶಿಯಾದಂಥವು. ಬೆಂಗಳೂರಿನಂತಹ ನಗರ ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಊರಿನಂಥದೇ ಮತ್ತೊಂದು ಊರಷ್ಟೆ ಹೊರತು ಸಮ್ಮೋಹಗೊಳಿಸಿ ಸೆಳೆವ ಮಾಯಾನಗರಿಯಲ್ಲ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ ರಂಗಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ನೋಡುವ ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಚಲನಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ದೇಶಕಾಲದೊಂದ ನಗರಗಳ ಬಿಂಬಗಳಿಂದಲೇ ತಮ್ಮ ನಗರ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ; ಅವುಗಳನ್ನು

ಆತ್ಮೀಯಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡು ಅವುಗಳ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೆಗ್ಗೋಡೆಂಬ ವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಅವರು ಯಾವುದೇ ಅನ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿ, ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುತ್ತಿರಲಿ, ಮೆಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿ, ತಾವು ಅವ್ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಯಾವ ಬಗೆಯಲ್ಲೂ ಕೆಳಗಿನವರಲ್ಲವೆಂಬ ದೃಢ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದಲ್ಲೇ ಅವುಗಳನ್ನು ಆಸ್ವಾದಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಹೆಗ್ಗೋಡು ತಾನು ಸರ್ವತಂತ್ರ ಸ್ವತಂತ್ರ ಸ್ವರ್ಗವೆಂಬ ಸ್ವಮಗ್ನತೆಯ ಭ್ರಮೆಯಿಂದ ಅತಿದೂರವಿರುವಂತಹ ಒಂದು ಸ್ಥಳ. ಇಲ್ಲಿನ ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನ ನವನವೀನ ರೀತಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಆಯ್ದು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತದೆ; ತಿರುಗಾಟ ನಾಟಕ ತಂಡ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಹೊಚ್ಚಹೊಸ ರಂಗಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲೂ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತ ಸಂಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರ ಮಗ ಕೆ.ವಿ. ಅಕ್ಷರ ನಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಪ್ರಭಾವಿಸುವಂತಹ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಿಯತವಾಗಿ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಾರೆ; ಇವೆಲ್ಲ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಮೂಲಕ, ಸಿದ್ಧಿಯ ಅಂತಿಮತೆ ಗಿಂತ ಸಾಧನೆಯ ನಿರಂತರತೆಯೇ ಹೆಚ್ಚು ಮಹತ್ವ ನೀಡುವ ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಇನ್ನೂ ಶ್ರೀಮಂತ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ.

ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರ ಲೋಕಾಂತರ ಯಾತ್ರೆಯಿಂದ ಕನ್ನಡ ಜಗತ್ತು ಅನನ್ಯ ಮೇಧಾವಿಯೋರ್ವನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಸದಾಕಾಲ ಸಂಚಿಯಲ್ಲಿ ಕೈಯಾಡಿಸುತ್ತ ಎಲೆಯಡಕೆ ಜಗಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಪುಟ್ಟ ದೇಹದ ಮನುಷ್ಯ, ಗಡ್ಡ ನೀವುತ್ತ ಕನ್ನಡಕದ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನರಳಿಸುತ್ತ ಹೊಸದೊಂದು ಪದಕ್ಕೆ ಉಸಿರು ಕೊಡಲು ಹೊಸದೊಂದು ಚಿಂತನೆಗೆ ರೂಪುಗೊಡಲು ಹುಡುಕಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಆತ... ಆತನ ಅಚಲ ಅಭಿಮತ, ಆತನ ಚಡಪಡಿಕೆ, ಆತನ ಸದಾಸಿದ್ಧ ನಗೆ, ಆತನ ವಿಸ್ಮಯಭಾವ, ಸ್ಪಷ್ಟ-ಸಮಗ್ರತೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೂ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆತನ ಪ್ರೀತಿವಾತ್ಸಲ್ಯ... ಆತ ಇನ್ನು ನಮ್ಮಿಂದ ದೂರ.

ಶೋಕಿಸುತ್ತೇವೆ. ಸ್ಮೃತಿಯುಳಿಯದಂತೆ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ.

(ಕೃಪೆ: 'ದಿ ಹಿಂದು' ಪತ್ರಿಕೆ; ಅನುವಾದ: ಜಿ.ಜಿ.)

ಅಂತರಂಗದ ಶಕ್ತಿ ದೀಪಾ ಗಣೇಶ್

ಕುವೆಂಪುರವರ 'ಕಾನೂರು ಸುಬ್ಬಮ್ಮ ಹೆಗ್ಗಡಿತಿ', ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರ 'ಮರಳಿ ಮಣ್ಣಿಗೆ' ಹಾಗೂ ಯು.ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ 'ಭಾರತೀಪುರ' ಕಾದಂಬರಿಗಳು ನನಗೆ ಯಾವತ್ತೂ ಕೆ.ವಿ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಟ್ಟಿವೆ. ಅವರು ಆ ಮೇರುಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿ-ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಗಳ ಜೀವಂತ ಮೂರ್ತಿಯ ಆಕೃತಿಯಾಗಿದ್ದರೆಂದೆ ನನಗೆ ಯಾವತ್ತೂ ಅನಿಸಿದೆ. ಆ ಕೃತಿಗಳ ಧೀಮಂತ ಪಾತ್ರಗಳಂತೆಯೆ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಸಹ ಆಧುನಿಕ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸೌಲಭ್ಯ ಪಡೆದರೂ ಕೂಡ ಹೊಸ ಜಗದ ರುಗಮಗಿಸುವ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿ, ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯವಾದುವೆಂದು ಪರಿಗಣಿತವಾಗಿದ್ದ ತಮ್ಮ ಮೂಲಸ್ಥಳ-ಸ್ಥಿತಿ-ಪರಿಸರಗಳಿಗೆಯೆ ಮರಳಿ, ತಾವು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದ ಹೆಚ್ಚು ವೈಶಾಲ್ಯ ಹಾಗೂ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗಳ ದೃಷ್ಟಿಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಳಸಿ, ಪುರಾತನವೂ ಪಾರಂಪರಿಕವೂ ಆದ ತಮ್ಮ ಸಮುದಾಯಗಳೊಡನೆ ನಿರಂತರ ಅನುಸಂಧಾನವನ್ನು ನಡೆಸಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಹೊಸದೊಂದು ಜೀವನಶೈಲಿಯ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಮಹತ್ವವನ್ನು ತೋರಿದವರಾಗಿದ್ದರು; ಇಂತಹ ಅನುಸಂಧಾನದಿಂದ, ತೀವ್ರವಾಗಿ ವ್ಯಷ್ಟಿನಿಷ್ಠವಾದರೂ ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ಸ್ಥಳೀಕವೂ ವಿಶ್ವಾತ್ಮಕವೂ ಆಗಬಲ್ಲಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಸೃಜಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂಬ ಸತ್ಯದ ಸಜೀವ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿದ್ದರು.

ಆಸ್ತ್ರಂಗತವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಹಳೆಯ ಯುಗವೊಂದರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ, ಉದಯಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೂ ತೀವ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಗತೀಕರಣಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಹೊಸ ಯುಗವೊಂದರಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದುಬಂದ ನಮ್ಮಂತಹ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಕಾಲದ ಜೀವಗಳಿಗೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಬೇರೂರಿ ಉಳಿಯುವ ಬೆಳೆಯುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ಸುಬ್ಬಣ್ಣ. ಆಂಗ್ಲಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ತಾನು ತನ್ನನ್ನು ಸಹಜವಾಗಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರೆನೆಂದು ಹೇಳಲು ಹಿಂಜರಿಯದವರು ಅವರು; ದೇಸಿ ಭಾಷೆಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಲಯ ಇನ್ನಿಲ್ಲದ

೨೪

ವೇಗದಲ್ಲಿ ಕ್ಷಯಿಸುತ್ತಿರುವ ಈ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲೂ ನಾವು ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡತನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡದೆ ಹೇಗೆ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಹೊರಜಗವನ್ನು ಸಂಧಿಸಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ನಮಗೆಲ್ಲ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟವರು ಅವರು. ಗಾಂಧೀಜಿಯಂತೆ, ಅನೇಕಾನೇಕರಿಗೆ ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ಈಯುವ ಅಗೋಚರ ಮೂಲವಾಗಿದ್ದವರು ಅವರು.

ಪೀಟರ್ ಬ್ರೂಕ್‌ನ 'ಮಹಾಭಾರತ' ರಂಗಪ್ರಯೋಗದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇಡಿಯ ವಿಶ್ವವೆಲ್ಲ ವಿಸ್ಮಯಾದರಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಅದನ್ನು 'ಪರಸಂಸ ತಿಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ' ಆಧುನಿಕ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಗುಣದ್ದೆಂದು ಕರೆದು ಕಟುವಾಗಿ ಟೀಕಿಸಿದ್ದರು. ಸಮಕಾಲೀನ ಕನ್ನಡ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ-ಕನಿಷ್ಠಗಳ ಕುರಿತು ವಾಗ್ವಾದವೊಂದು ನಡೆದು, ಕೆಲವರು ಅವರ ಆಪ್ತರೇ ಆದವರು ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯ ಕಡೆ ವಾಲಿಕೊಂಡಾಗ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಅವರ ನಿಲುವನ್ನು 'ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯ ವ್ಯಸನ'ವೆಂದು ವರ್ಣಿಸಿ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ್ದರು. ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸೌಂದರ್ಯ ಸ್ಪರ್ಧೆಯೊಂದು ನಡೆದಾಗ ಅಂತಹ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿಕೃತ್ಯಗಳೆಂದೂ ಪುರುಷದೃಷ್ಟ್ಯೇಂದ್ರಿಯತೃಷೆಯನ್ನು ತಣಿಸಲೇಬೇಕೆಂದು ಹಾಗೂ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಚಿಲುಪುಕಲ್ಪನೆಯ ಚೌಕಟ್ಟುಗಳಿಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಬಗ್ಗಿಸುವ ಬಂಧಿಸುವ ಹುನ್ನಾರಗಳೆಂದೂ ಅವರು ಕನಲಿದ್ದರು. ಇಂಥದಲ್ಲವನ್ನೂ ಅವರು ಮಾಡಿದ್ದು ಹೆಗ್ಗೋಡಿನಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು, ಸುದ್ದಿಗದ್ದಲದ ನಗರಗಳಿಂದ ದೂರವಿರುವ ಹಳ್ಳಿಯೊಂದರಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು.

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ತಮ್ಮೆಲ್ಲ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದ್ದು ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಗಮನ ಸೆಳೆಯಲೆಂದಲ್ಲ, ಪ್ರಗತಿಗಾಮಿಯೆಂದು ಹೆಸರು ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದಲ್ಲ; ಬದಲಾಗಿ, ತಮ್ಮ ದೇಶಕಾಲಗಳ ಸಂಗತಿಗಳಿಗೆ ಜೀವಂತವಾಗಿ ಸ್ಪಂದಿಸಬೇಕೆಂಬ ತೀವ್ರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ತುಡಿತದಿಂದ. ತಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿವಾದಿತನವನ್ನು ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆಲ್ಲ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿಕೊಂಡು ತಿರುಗಾಡುವ ಜನರೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿರುವ ಇಂದಿನ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರ ಸರಳತೆ ಮತ್ತು ಅಬ್ಬರವಿಲ್ಲದ ಸತ್ಯನಿಷ್ಠೆ ನಮಗೆಲ್ಲ ಹೊಸ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ತರುವಂಥವಾಗಿದ್ದವು.

ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ೨೦೦೧ರಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಕಾಳಿದಾಸ ಸಮ್ಮಾನ ದೊರಕಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾನು ಅವರನ್ನು ಸಂದರ್ಶನಕ್ಕೇಂದು ಸಂಪರ್ಕಿಸಿದೆ. ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಅವರು ತಕ್ಷಣ ಪ್ರತಿಸ್ಪಂದಿಸಿ ತಮ್ಮ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ, ಸ್ವಂತ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬರೆದು ಅವುಗಳನ್ನು ಫ್ಯಾಕ್ಸ್ ಮೂಲಕ ರವಾನಿಸಿದರು. ('ನಾನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕಳಿಸಿ ನೀವು ಅದನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮಾಡ್ಕೊಳ್ಳಿ' ಎನ್ನುತ್ತ, ಅವರ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಅನುವಾದಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಲು ನನಗೆ ಸೂಚಿಸಿದ್ದರು.) ಜನ ನೀನಾಸಮಾನ್ಯ ಕನಸಿನಲ್ಲಿಯೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಾಧ್ಯ

ವಾಗುವ, ಅದರ್ಶರೂಪದ ಸಂಸ್ಥೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯಬಾರದೆಂದೂ, ಅತ್ಯಪರೂಪದ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿರುವ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿಯೂ ತಿಳಿಯಬಾರದೆಂದೂ, ಬದಲಿಗೆ, ಸಮಕಾಲೀನ ಕನ್ನಡ-ಭಾರತಗಳ ಎಲ್ಲ ತವಕ-ತಲ್ಲಣಗಳ ಅತಿಪುಟ್ಟಿದೊಂದು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿರೂಪ ಅದೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದೂ ಅವರು ಸದಾಕಾಲ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಪು.ತಿ.ನ.ರವರ 'ಗೋಕುಲ ನಿರ್ಗಮನ' ಕೃತಿಯ ಕುರಿತು ಅವರು ಬರೆದ ಅದೇ ಹೆಸರಿನ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಗುರುತಿಸುವಂತೆ, ಗೋಕುಲದಿಂದ ಮಥುರೆಗೆ ನಡೆಯುವ ಕೃಷ್ಣನ ಪಯಣ ಬರಿದೇ ಭೌಗೋಳಿಕ ಪಯಣವಲ್ಲ; ಅದು, ಲೌಕಿಕ ಮತ್ತು ಅಲೌಕಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ, ಹಾಗೂ ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕವೆಂಬ ಭಿನ್ನಭಿನ್ನ ಅಂಶಗಳು ಹದದಲ್ಲಿ ಬೆರೆತು ಸಂಲಗ್ನರೂಪವೊಂದನ್ನು ಸೃಜಿಸಿಕೊಡುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಕುರಿತಾದ ಸಂಭ್ರಮದ ಆಚರಣೆ; ಇದು ಸ್ವೈತಿ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತವಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಕೂಡುವ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯೂ ಹೌದು. ಕೃಷ್ಣನಂತೆ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಕೂಡ ಈಗ ತಮ್ಮ ಗೋಕುಲವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ, ಅವನಂತೆಯೇ ಇನ್ನು ತಮ್ಮ ಸಮುದಾಯದ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವೈತಿಯಾಗಿಯೂ ವಾಸ್ತವವಾಗಿಯೂ ಹಾಗೆಯೇ ಶಾಶ್ವತ ಶಕ್ತಿಮೂಲವಾಗಿಯೂ ಉಳಿದಿರುತ್ತಾರೆ. 'ಇದ್ದುದು ದಿಟ ಅವನೊಲಿದುದು ದಿಟ ನಾವು/ ನಲಿದುದು ದಿಟ ಬಹ ನೆಚ್ಚು ದಿಟ.'

(ಕೃಪೆ: 'ದಿ ಹಿಂದು' ಪತ್ರಿಕೆ; ಅನುವಾದ: ಜೆ.ಜೆ.)

ನೀನಾಸಮ್ ನಾಟಕ : ತಲಕಾಡುಗೊಂಡ

ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ನೀನಾಸಮ್ ಬಳಗದವರೆಲ್ಲ ಸೇರಿ ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಒಂದು ನಾಟಕವನ್ನು ಅಣಿಗೊಳಿಸಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವ ಸಂಪ್ರದಾಯ ನಡೆದುಬಂದಿದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಈ ಬಾರಿ ದಿ. ಸಮೇತನಹಳ್ಳಿ ರಾಮರಾಯರು ಹೊಯ್ಸಳ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಬರೆದ 'ನಾಟ್ಯಮಂದಾರ', 'ಶಿಲ್ಪ ಸಂಗೀತ' ಮತ್ತು 'ತಲಕಾಡುಗೊಂಡ' - ಈ ಮೂರು ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಆಯ್ದು ಸಂಕಲಿಸಿಕೊಂಡು 'ತಲಕಾಡುಗೊಂಡ' ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿತು (ನಿರ್ದೇಶನ: ಬಿ.ಆರ್. ವೆಂಕಟರಮಣ ಐತಾಳ). ಜೂನ್ - ಜುಲೈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ತಾಲೀಮುಗಳು ನಡೆದು, ಆಗಸ್ಟ್ ದಿನಾಂಕ ೯ ಮತ್ತು ೧೦ರಂದು ಹೆಗ್ಗೋಡಿನ ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ ರಂಗಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳು ನಡೆದವು.

ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರ ಸ್ಮರಣೆ

ಪ್ರಸನ್ನ

ಹೆಗ್ಗೋಡು ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳ ಬೆನ್ನಸಾಲ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿರುವ ಪುಟ್ಟದೊಂದು ಊರು. 'ಹೆಗ್ಗೋಡು' ಎಂದರೆ ಹಿರಿದಾದ ಕೋಡು, ಎತ್ತರ ಪರ್ವತದ ತುದಿ ಎಂದರ್ಥ. ಆದರೆ, ಭೂಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ, ಈ ಹೆಗ್ಗೋಡು ಪುಟ್ಟದೊಂದು ಬೆಟ್ಟವಷ್ಟೆ ಹೊರತು ದೊಡ್ಡ ಪರ್ವತದ ಶಿಖರವೇನಲ್ಲ; ಹಚ್ಚಹಸಿರ ಹೊದ್ದು ಮೈಡೊಂಕಿಸುತ್ತ ಕೊಂಕಿಸುತ್ತ ಹರಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಹಳ್ಳಿನೆಲದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಎದ್ದುನಿಂತಿರುವ ಅಸಂಖ್ಯ ಗುಡ್ಡಗಳ ನಡುವಿರುವ ಮತ್ತೊಂದು ಗುಡ್ಡವೇ ವಿನಃ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮೀರಿ ನಿಂತಿರುವ ಮೇರು ಪರ್ವತವೇನಲ್ಲ. ಹಾಗಿದ್ದೂ ಈ ಹೆಗ್ಗೋಡು ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದು. ಅದರ ಕುರಿತು ಸುತ್ತಮುತ್ತಲ ಜನ ಹೇಳುವಂತೆ - ಈ ಹೇಳಿಕೆ ಸತ್ಯವಾಗಿರುವುದೂ ಸಾಧ್ಯವುಂಟು - ಈ ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಮಳೆಯಾದಾಗ ಬೆಟ್ಟದ ಒಂದು ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ನೀರು ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಹರಿದು, ತುಂಗಭದ್ರಾ ನದಿಯನ್ನು ಸೇರಿ, ಕೊನೆಗೆ ಬಂಗಾಳ ಕೊಲ್ಲಿಯ ಜಲರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಬೆರೆಯುತ್ತದೆಯಂತೆ; ಇನ್ನೊಂದು ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ನೀರು ಪಶ್ಚಿಮಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಸಾಗಿ, ಶರಾವತಿ ನದಿಯ ಭಾಗವಾಗಿ, ಅರಬ್ಬಿ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆಯಂತೆ.

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಬದುಕಿದ್ದು ಇದೇ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ, ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೆಸರು ಕೊಟ್ಟ ಇದೇ ಬೆಟ್ಟದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ. ಆ ಬೆಟ್ಟದಂತೆಯೇ ಅವರು ಅತ್ಯಂತ ಸಹಜವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞಾಧಾರೆಯನ್ನು ಪೂರ್ವ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮಗಳ ಎರಡು ದಿಶೆಗಳತ್ತಲೂ ಸಮಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹರಿಯಬಿಟ್ಟವರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ಗ್ರಾಮೀಣರಾಗಿದ್ದರು, ಹಾಗೆಯೇ ಆಧುನಿಕರಾಗಿದ್ದರು; ಸರಿದುಹೋದ ಕಾಲದ ಜಮೀನುದಾರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ನೆಲ ನಿಂತವರಾಗಿದ್ದರು, ಹಾಗಿದ್ದೂ ಸಮಕಾಲೀನ ತುಡಿತದವರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ಒಟ್ಟೊಟ್ಟಿಗೆಯೇ ಕನ್ನಡ ಲೇಖಕನೂ ಸಂಸ್ಕೃತ ಜ್ಞಾನಿಯೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಅವರು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅನುವಾದಿಸಿದ ಕೃತಿರಾಶಿಯ ಒಂದು ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಫ್ರೆಂಚ್ ಚಲನಚಿತ್ರ 'ಹಿರೋಶಿಮಾ

ಮಾನ್ ಅಮೋರ್' ನ ಚಿತ್ರಲೇಖನವಿದೆ, ಇನ್ನೊಂದು ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಚಿಂತಕ ರಾಮಮನೋಹರ ಲೋಹಿಯಾರವರ ರಾಜಕೀಯ-ಸಾಮಾಜಿಕ-ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬರಹಗಳಿವೆ.

ಆದರೆ, ನನ್ನ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ, ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವಲ್ಲಿ ಅವರು ಕಾಣಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಪರ್ಯಾಯ ಮಾರ್ಗವೇ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಅವರು ನೀಡಿದ ಅತಿಮುಖ್ಯ ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿದೆ. ಅವರು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನ, ನೀನಾಸಮ್ ಮತ್ತು ನೀನಾಮ್ ಆರಂಭಿಸಿದ ಅಂಗಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಎಲ್ಲವೂ ಬಹುಸ್ತರದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಾದರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಾಗಿರುವಂಥವು. ಅವುಗಳೆಲ್ಲ ಪ್ರಯೋಗಸಾಧುವಾದವು, ಸರಳ ಸಂರಚನೆಯವು, ಅತಿ ಧನಾಧಾರವನ್ನು ಬೇಡದೆಯೇ ಮಾಡಿದ ಅಲ್ಪ ವೆಚ್ಚಕ್ಕೆಯ ಗರಿಷ್ಠ ಫಲಗಳನ್ನು ಮರಳಿ ನೀಡುವಂಥವು, ಸೂಕ್ಷ್ಮಜ್ಞತೆಯುಳ್ಳವು ಹಾಗೂ ತಮ್ಮ ನೆಲದಲ್ಲಿಯೇ ನೆಟ್ಟು ನಿಂತಂಥವು. ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರ ಈ ನಿರ್ಮಿತಿಗಳು ನಮ್ಮ ಬೃಹನ್ನಗರಗಳ ಕಲಾಸಂಸ್ಥೆಗಳಂತೆ ಬಿಳಿಯಾನೆಗಳಾದುವಲ್ಲ.

ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರನ್ನು ಕುರಿತು ನಾನು ಇಂಥದೊಂದು ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿಯ ಲೇಖನವನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿರುವುದು ತುಸು ವಿಚಿತ್ರವೇ ಹೌದು. ಅವರೊಂದಿಗೆ ನಾನು ಉಗ್ರ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದೆ. ದೀರ್ಘಕಾಲದ ಒಡನಾಟವಿದ್ದೂ ನಾನು ಕಳೆದ ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅವರೊಡನೆ ಒಂದು ಮಾತನ್ನೂ ಆಡಲಿಲ್ಲ. ಒಂದೇ ಊರಿನಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದೂ, ನಿತ್ಯ ಎರಡು ಬಾರಿ ನೀನಾಸಮ್‌ನ ಎದುರಿಗೇ ಹಾದುಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ನಾನು ಆ ಬದಿ ಕಣ್ಣು ಹಾಯಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ, ಎದೆ ಸೆಟೆಸಿ, ತಲೆಯೆತ್ತಿ, ಮುಖವನ್ನು ಇನ್ನೊಂದೆ ಬದಿಗೆ ತಿರುಗಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆ, ಬರುತ್ತಿದ್ದೆ. ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ನಡುವೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ತೀವ್ರ ವಿರಸಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಆ ಒಂದು ಸಮಸ್ಯೆ ಇಂದಿಗೂ ಪರಿಹಾರ ಕಂಡಿಲ್ಲ. ಅದೇನೇ ಇರಲಿ, ಅದರದ್ದು ಬೇರೆಯೇ ಒಂದು ಮಾತು. ಆದರೆ, ಮತ್ತೊಂದು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಯೋಚಿಸಿದರೆ, ಸಂಘರ್ಷವೂ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಒಂದು ರೂಪ ತಾನೆ? ಪ್ರಾಯಶಃ, ಶಿಷ್ಟಾಚಾರದ ನಗೆಗಿಂತ ಅದುವೇ ಅಧಿಕ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯ ಮನೋಪ್ರಕಟಣೆ ತಾನೆ?

ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರನ್ನು ನಾನು ಅವರ ಯುಗದ ಬೇರಾವುದೇ ಲೇಖಕರಿಗಿಂತ, ಅಂದರೆ, ಕನ್ನಡ ನವೋದಯದ ಅನಂತರ ಬಂದ ಕಾಲದ ಬೇರಾವುದೇ ಲೇಖಕರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಗೌರವಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅಂತೆಯೇ, ಅದೇ ಕಾಲದ ಲಂಕೇಶರನ್ನೂ ನಾನು ಅದೇ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಗೌರವಿಸುತ್ತೇನೆ. ಲಂಕೇಶರು ಶುದ್ಧ ಮತ್ಸರದ ಹಾಗೂ ಹಗೆಸಾಧನೆಯ ಮೂರ್ತರೂಪವೆಂಬಂತಿದ್ದರು. ಅವರ ಹೆಸರೇ ಧ್ವನಿಸುವಂತೆ ಅವರು, ಜಗ

ಸರಾಗವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಸಾಮಾನ್ಯ ತತ್ವಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ವಿಪರ್ಯಯಿಸಿ ಕಂಗಡಿಸಬಲ್ಲ ಪ್ರತಿ-ತತ್ವದಂತಿದ್ದರು. ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಮಾತ್ರ ಲಂಕೇಶರ ಕಾಲಘಟ್ಟಕ್ಕೆಯೇ ಸೇರಿದವರಾಗಿದ್ದು ಅದನ್ನು ಮೀರಿದವರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಇದು ಅವರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾದುದು, ಪ್ರಾಯಶಃ, ಅವರು ರಂಗಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಅದ್ದಿಕೊಂಡದ್ದರಿಂದ, ಹಾಗೂ ಹಳ್ಳಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಬಾಳಿದ್ದರಿಂದ.

ನವೋದಯ ಕನ್ನಡದ ರೆನೆಸಾನ್ಸ್ ಆಗಿತ್ತು. ಅದು ಕುವೆಂಪು, ಕಾರಂತ, ಮಾಸ್ತಿ, ಬೇಂದ್ರೆಯವರಂತಹ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನಾಯಕರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿತು. ಇವರೆಲ್ಲ ಬಂದ ಬರಹಗಾರರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಜನರಿಗೆ, ಜನರ ಭಾಷೆಗೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ, ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಹ ಸ್ಪಂದಿಸಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲ ಕನ್ನಡಿಗರೂ ಈ ಲೇಖಕರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಓದಿದರೆಂದೇನಿಲ್ಲ. ಅವರ ಕಾಲದ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತ ಭಾರತೀಯರಂತೆಯೇ, ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತ ಕನ್ನಡಿಗರೂ ಕೂಡ ಸ್ವಂತ ಓದಲು ಬರೆಯಲು ಅಸಮರ್ಥರಾಗಿದ್ದರು. ಹಾಗಿದ್ದೂ ಅವರು ಈ ಸಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿದರು, ಆರಾಧಿಸಿದರು. ಅವರು ಅವರನ್ನು ಎಲ್ಲೋ ಒಂದೆಡೆಯಾದರೂ ನೋಡಿದ್ದರು, ಒಮ್ಮೆ ಯಾದರೂ ಕೇಳಿದ್ದರು, ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪುಟ್ಟ ಊರುಗಳ ಸಣ್ಣ ಶಾಲೆಗಳ ವಾರ್ಷಿಕೋತ್ಸವಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಸಂಪರ್ಕಕ್ಕೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಕೊಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದಲೇ ಈ ಲೇಖಕರು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನಾಯಕರೂ ಆಗಿ ಬೆಳೆದರು.

ಆಮೇಲೆ ಬಂದದ್ದು 'ಒಳಸಂತಾನವೃದ್ಧಿ'ಯ ಗೀಳಿನ ಆಧುನಿಕರ ತಳಿ. ವ್ಯಗ್ರರೂ ಖಿನ್ನರೂ ಆತ್ಮರತರೂ ಆದ ಈ ಪೀಳಿಗೆಯ ಲೇಖಕರು ಒಂಟಿಬಡುಕ ತನವನ್ನೇ ಸೃಜನಶೀಲತೆಯ ಪರಮಸ್ಥಿತಿಯೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಿ ಪರಿಸರದ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಕಡಿದುಕೊಂಡರು, ತಮ್ಮ ದಿಕ್ಕುದೆಸೆಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡರು; ಚಿಲ್ಲರೆ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಮೆರೆಯುತ್ತ ಸ್ವಾರ್ಥಪರರಾಗುತ್ತ ನಡೆದ ಇವರು ಅಧಿಕಾರ-ಸ್ಥಾನ ಮಾನಗಳಿಗೆ ಬಾಯಿ ತೆರೆದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕುಳಿತ ಬ್ರಷ್ಟರಾದರು. ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ ಕಂಡುಬಂದ ಇಂಥವರನ್ನು ಕನ್ನಡವೂ ದೊಡ್ಡ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಉತ್ಕೃಷ್ಟ, ನಿಜ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಲೇಖಕರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅವರು ಮೇರು ಸಾಹಿತಿಗಳೆಂಬುದು ಎಷ್ಟು ನಿಜವೋ ಅವರು ಜನವಿದೂರರೆಂಬುದೂ ಅಷ್ಟೇ ನಿಜ. ಅವರ ಅಹಂಭಾವ ನನಗೆ ಕೊಂಚವೂ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರ ಮಹತ್ವಿಕೆಯೆಂದರೆ, ಅವರು ನವೋದಯ ಮನೋಧರ್ಮದ ಅನೇಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಜತನದಿಂದ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡರು.

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಸರಳರೂ ಸಂಕೋಚಗುಣದವರೂ ಮಿತಭಾಷಿಗಳೂ ಆಗಿದ್ದರು.

ಅವರು ವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಮಾತನಾಡಿದ್ದೇ ಕಡಿಮೆ. ಹಾಗೆ ಮಾತನಾಡಿದಾಗಲೂ ಅವರು ಕೇಳುಗರನ್ನು ಪರವಶಗೊಳಿಸುವಂತಹ ವಾಗ್ಮಿತೆಯನ್ನೇನೂ ತೋರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಮುಖ್ಯವಾದ ವಿಷಯವೆಂದರೆ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ತಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ, ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿ-ಮಿತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಅರಿವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ತನ್ನ ಅಣುಗಾತ್ರದ ಹೊರತಾಗಿಯೂ ಬೃಹತ್ತಾದ ಹುತ್ತವನ್ನು ಕಟ್ಟುವ ಇರುವೆಯಂತಿದ್ದರು ಅವರು. ಜಗತ್ತು ಅವರ ಸಾಧನೆಯನ್ನು, ಅವರ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ವಿಫಲವಾಗಲಿಲ್ಲ ವೆಂಬುದು ನನಗೆ ತುಂಬ ಸಂತಸ ತಂದುಕೊಟ್ಟ ಸಂಗತಿ. ಮ್ಯಾಗ್‌ಸೆಸೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಕಾಳಿದಾಸ ಸಂಮಾನ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಸಂಗೀತನಾಟಕ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಅನೇಕಾನೇಕ ಗೌರವಗಳು ಅವರನ್ನು ಹುಡುಕಿಬಂದವು ಎಂಬುದು ನನಗೆ ಹರ್ಷ ತಂದ ವಿಷಯ.

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಇನ್ನು ಮುಂದೆಯೂ ಅನೇಕ ತಲೆಮಾರುಗಳಿಗೆ ದಾರಿದೀಪ ವಾಗುವಂಥವರು.

(ಅನುವಾದ: ಜಿ.ಜಿ.)

ನೀನಾಸಮ್ ತಿರುಗಾಟ - ಈ ಬಾರಿಯ ನಾಟಕಗಳು

೧. ಪಾತರಗಿತ್ತಿ ಪಕ್ಕ: ನಾಟಕ ರೂಪ ಮತ್ತು ನಿರ್ದೇಶನ: ಅಕ್ಷರ ಕೆ.ವಿ. - ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸ್ಪಾನಿಷ್ ನಾಟಕಕಾರ ಫ್ರೆಡರಿಕೋ ಗಾರ್ಸಿಯಾ ಲೋರ್ಕಾನ್ 'ದ ಷೂ ಮೇಕರ್ಸ್ ಪ್ರಾಡಿಜಿಯಸ್ ವೈಫ್' ಕೃತಿಯನ್ನು ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಅದರೊಂದಿಗೆ ಕನ್ನಡದ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕವಿ ದ.ರಾ. ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಸುಮಾರು ಇಪ್ಪತ್ತು ಕವನಗಳನ್ನು ಸಂಲಗ್ನಗೊಳಿಸಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಸಂಶ್ಲೇಷಿತ ರೂಪದ ಸಂಗೀತ ನಾಟಕ.

೨. ರೋಮಿಯೋ ಜೂಲಿಯೆಟ್: ಕನ್ನಡಾನುವಾದ : ಕೆ.ವಿ. ತಿರುಮಲೇಶ್. ನಿರ್ದೇಶನ: ಅತುಲ್ ತಿವಾರಿ- ಮಹಾಕವಿ ಶೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್‌ನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ನಾಟಕವೊಂದರ ಹೊಸ ಕನ್ನಡಾನುವಾದವನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ಪ್ರಯೋಗ. ವಿಶ್ವದ ಗಂಭೀರನಾಟಕಗಳಲ್ಲೇ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಈ ಕೃತಿಯು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅನುವಾದ-ರೂಪಾಂತರಗಳನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದರೂ ಇದುವರೆಗೂ ಪ್ರಯೋಗವಾಗಿದ್ದು ಅಪರೂಪ.

ವಿಶ್ವವನ್ನು ತಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಯಾಗಿಸಿಕೊಂಡವರು

ಸುಧನ್ವ ದೇಶಪಾಂಡೆ

“ತಮ್ಮ ವಿವೇಕಯುತವಾದ ಆರ್ಥಿಕ ವಿಚಾರ ಹಾಗೂ ಇನ್ನಿತರನ್ನೂ ಮುಂಚೂಣಿಗೆ ತರುವಂಥ ತಮ್ಮ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳಿಂದ, ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ನೀನಾಸಮ್‌ನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಬೆಳೆಸಿದರು. ... ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಹಾಗೂ ಸೃಜನಾತ್ಮಕ ಸಂವಹನ ಕಲೆಗಳಿಗಾಗಿ ನೀಡುವಂಥ ರಾಮೋನ್ ಮ್ಯಾಗ್‌ಸೆಸೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಾಗಿ ಅದರ ನಿರ್ದೇಶಕರು ೧೯೯೧ರಲ್ಲಿ ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವುದರ ಮುಖಾಂತರ, ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಜಗತ್ತಿನ ಬಹುಶ್ರೇಷ್ಠ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತ ಹಾಗೂ ಸಂತೋಷಕೊಡುವಂತಹ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಜೀವಂತಿಕೆ, ಲವಲವಿಕೆಯ ಮುಖಾಂತರ ಗ್ರಾಮೀಣ ಕರ್ನಾಟಕವನ್ನು ಶ್ರೀಮಂತ ಗೊಳಿಸಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದೆ.”

ಕರ್ನಾಟಕದ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಊರು ಹೆಗ್ಗೋಡು. ಬೆಂಗಳೂರಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ತಲುಪಬೇಕೆಂದರೆ, ಶಿವಮೊಗ್ಗಕ್ಕೆ ರಾತ್ರಿ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದರೆ, ಮರುದಿನ ನಸುಕಿನಲ್ಲಿ ನಾವು ಸಾಗರದಲ್ಲಿರುತ್ತೇವೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಅಂಕುಡೊಂಕಾದ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಗುತ್ತ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಹರಡಿದ ಹಸಿರನ್ನು ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಕಾಣುತ್ತ ನಾವು ಅಡಿಕೆ ಬೆಳೆಯ ತಾಣವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತೇವೆ. ಇಳಿಮಾಡುಗಳಿರುವ, ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವ ಅಡಿಕೆ ಬೆಳೆಗಾರರ ಊರಾದ ಹೆಗ್ಗೋಡನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ ತಲುಪುತ್ತೇವೆ. ತಮ್ಮ ತೋಟ ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಗಂಡಸರು, ಹೆಂಗಸರು ಅಲ್ಲೇ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಕಾಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ, ಅವರ ಮನೆಗಳು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣಿಸದಂತೆ ಅಡಿಕೆಮರಗಳ ಸಂದಿಯಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ಇರುತ್ತವೆ. ಅದೇ ರೀತಿ, ತನ್ನ ಸುತ್ತಲಿನ ಪರಿಸರದೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆತುಹೋದಂತಹ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯೂ ಅದರ ಕಟ್ಟಡವೂ ಗೋಚರವಾಗದೇ ಹೋದೀತು.

ಇದೇ ನೀನಾಸಮ್. ಇದೊಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಕೇಂದ್ರ. ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ರಂಗ ತರಬೇತಿ ಶಾಲೆ, ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಾಶನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಒಂದು ಚಲನಚಿತ್ರ ಸಮಾಜ ಇವೆಲ್ಲ ಇವೆ. ನೀನಾಸಮ್ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಹೌದು, ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನದು ಕೂಡ. ಇಂಡಿಯಾದಲ್ಲಿ

ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಹಣಬರಹವೆಂದರೆ, ಇವು ಬಹು ಬೇಗ ಶಿಥಿಲಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸರ್ಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹೀಗಾಗುತ್ತದೆ ಅಂತಂದುಕೊಂಡರೂ, ಇದು ಖಾಸಗೀ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯವಾಗುವಂತಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಅವು ಕೂಡ ಮೋಸ, ವಂಚನೆ, ದುರಾಸೆ, ಲಂಚಗುಳಿತನ - ಇಂಥದಕ್ಕೆ ದಾರಿಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತ ಬಹುಬೇಗ ಭ್ರಷ್ಟವಾಗುತ್ತವೆ. ತಮ್ಮ ಜಡತ್ವದಿಂದಾಗಿ, ದಿನದಿಂದ ದಿನಕ್ಕೆ ಸತ್ತುಹೀನವಾಗುತ್ತ, ಹೊರಜಗತ್ತಿನ ಜತೆಗೆ ಏಕಲಾರದೆ ಕ್ರಮೇಣ ಸ್ತಬ್ಧವಾಗುತ್ತವೆ. ಹೀಗಿದ್ದೂ ಅವು ಯಾವಾಗಿನಂತೆ ಯಥಾಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತವೆ.

ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಸಾವಯವ ಬದುಕು ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಅವು ಹುಟ್ಟಿ, ಅಂಬೆಗಾಲಿಟ್ಟು, ಓದು-ಬರಹ ಕಲಿತು, ಪ್ರವರ್ಧಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಪ್ರೌಢಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ತೀರಾ ಸಹಜವಾಗಿ ವೃದ್ಧಾಪ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಟ್ಟು, ಆ ಹೊತ್ತಿಗಾಗಲೇ ಮಕ್ಕಳು-ಮರಿಗಳನ್ನೂ, ಬದುಕಿನ ಚ್ಚಾನವನ್ನೂ ವಿವೇಕವನ್ನೂ ಪಡೆದಿದ್ದು, ಅದನ್ನು ಮುಂದಿನವರಿಗೋ ಬೇರೆಯವರಿಗೋ ದಾಟಿಸುತ್ತ, ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಅಂತ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? - ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಬಗೆಯ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಹರಿಸಿರುವುದೇ ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರ ಒಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆ. ಅವರೊಬ್ಬ ಶ್ರೀಮಂತ ಅಡಿಕೆ ಬೆಳೆಗಾರರಾಗಿದ್ದು, ತಮ್ಮ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ನೀನಾಸಮ್‌ನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ವಿನಿಯೋಗಿಸಿದರು. ಗ್ರಾಮೀಣ ಬದುಕಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಅವರಿಗೆ, ಸತ್ವಯುತವಾದ್ದು ಮಾತ್ರ ಬಾಳುತ್ತೆ ಅನ್ನುವ ಆರಿವಿತ್ತು. ಅದರಂತೆ, ಅವರು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದಂಥ ಸಂಸ್ಥೆ ಸುಸಂಬದ್ಧವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದೆ, ಅಲ್ಲದೆ, ಅದರ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತ ಕಣ್ಮರೆಯಾದರೂ ಅದು ಚಿರಕಾಲ ಬಾಳುವಂಥದಾಗಿದೆ.

ರಂಗಚಟುವಟಿಕೆಗಳೇ ನೀನಾಸಮ್‌ನ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಮೂಲದಲ್ಲಿರುವಂಥದ್ದು. ಇದೊಂದು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾನಂತರದಲ್ಲಿ, ಆ ಕೂಡಲೇ ರೂಪುಗೊಂಡಂತಹ ಹವ್ಯಾಸಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ನಾಟಕ ತಂಡ. ಕಂಪನಿ ನಾಟಕದಂಥ ಚನಪ್ರಿಯ ವೃತ್ತಿರಂಗಭೂಮಿಯಿಂದ ಆಕರ್ಷಿತರಾದ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ, ತನ್ನಂತೆಯೇ ರೈತರಾಗಿದ್ದು, ರಂಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಹೊಂದಿದ ಹಳ್ಳಿಯ ಹವ್ಯಾಸಿ ನಟರನ್ನು ಕಲೆಹಾಕಿದರು. ಅಂದಿನಿಂದಲೂ ಸಹ ನೀನಾಸಮ್ ಕೇವಲ ಒಂದು ರಂಗತಂಡ ಮಾತ್ರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣ, ಬಹುಬೇಗ ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನ ಅನ್ನುವ ಪ್ರಕಾಶನಾ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿ, ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕನ್ನಡ ಲೇಖಕರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೇನೆಂದರೆ, ಅವರು ಕೇವಲ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವುದರಷ್ಟು ರಿಂದಲೇ ತೃಪ್ತರಾಗಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವೇ ಆಕ್ಟಿವಿಸ್ಟ್‌ರೆಂದು ಕರೆದುಕೊಳ್ಳುವವರ ಕುರಿತಾಗಿ ಆರೋಗ್ಯಕರವಾದ ಟೀಕೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದರೂ,

ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರೇ ಯಾವಾಗಲೂ ಒಬ್ಬ ಆಕ್ಟಿವಿಸ್ಟ್‌ನಂತಿದ್ದರು. ಅವರು ಹೆಗ್ಗೋಡಿಗೆ ಬರಹಗಾರರನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯ ಸ್ಥಳೀಯ ಜನರದುರಿಗೆ ಓದಿ ಚರ್ಚಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂಥದಕ್ಕೆ ಆಗ, ಇವತ್ತು ಫ್ಯಾಶನ್ನಿಗೆ ಹೆಸರಿಸುವಂಥ ರೀಡರ್ಸ್ ಗ್ರೂಪ್ ಇತ್ಯಾದಿ ಹೆಸರುಗಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದರ ಉದ್ದೇಶವೆಂದೂ ನೀನಾಸಮ್ ವರದಿಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಅಂಶವನ್ನು ಸೇರಿಸುವುದಾಗಲೀ ಆ ಮೂಲಕ ಯಾವುದೋ ಅನುದಾನವನ್ನೋ ಮತ್ತೊಂದನ್ನೋ ಪಡೆಯುವುದಾಗಲೀ ಆಗಿರದೆ, ಯಾವುದನ್ನೂ ಜಡತ್ವದಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸದಂಥ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸೃಷ್ಟಿಗಾಗಿ ಮಾತ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಪ್ರತಿಯೊಂದನ್ನೂ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಪರಿಭಾವಿಸಿ, ಅವುಗಳ ರೂಪು-ರೇಷೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸಿ, ಆ ತನ್ನೂಲಕ ಅನುಭವದ ಸಮಗ್ರತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕೆಂಬುದು ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ.

ನೀನಾಸಮ್ ಒಂದು ಚಲನಚಿತ್ರ ಸಮಾಜವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿತು. ಸಿನೆಮಾ ಜಗತ್ತಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ನಿರ್ದೇಶಕರುಗಳಾದ ಕುರೋಸಾವಾ, ರಾಯ್, ಫೆಲಿನಿ, ಬರ್ಗಮನ್, ಗೊದಾರ್ಡ್ ಇತ್ಯಾದಿ ಹೆಸರುಗಳು ಗ್ರಾಮೀಣ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮನೆಮಾತಾಗಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣೀಭೂತರು ನೀನಾಸಮ್ ಹಾಗೂ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ. ಅದೇ ರೀತಿ, ನೀನಾಸಮ್ ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಶಿಬಿರವೊಂದನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತದೆ. ಯಾವುದೋ ಒಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ - ಸಂವಾದ ನಡೆಸಬಲ್ಲಂಥ ಭಾಷಣಕಾರರನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ಕಳೆದ ವರ್ಷ 'ಆಕ್ಟಿವಿಸಂ' ಅನ್ನುವುದು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ, ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ, ಪರಿಸರವಾದದಲ್ಲಿ, ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ, ದಲಿತರ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆಕ್ಟಿವಿಸಂ ಹೇಗೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದರ ಕುರಿತಾಗಿ ಹಲವರು ಭಾಷಣ ಮಾಡಿದರು. ಪ್ರತಿವರ್ಷವೂ ಏಳು ದಿನಗಳ ಶಿಬಿರದುದ್ದಕ್ಕೂ ಪ್ರತಿದಿನ ಸಂಜೆ ನೀನಾಸಮ್ ತಿರುಗಾಟ ತಂಡದವರಿಂದ ಹಾಗೆಯೇ ಇನ್ನಿತರ ಆಹ್ವಾನಿತ ತಂಡದವರಿಂದ ನಾಟಕ ಪ್ರದರ್ಶನವಿರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆಯಾ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳು ಮುಗಿದ ಮರುದಿನ ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚೆ-ಸಂವಾದವಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಶಿಬಿರದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಊರು, ಕಾಲೇಜುಗಳಿಂದ ಬಂದಂತಹ ಶಿಕ್ಷಕರು, ಆಕ್ಟಿವಿಸ್ಟರು, ಗೃಹಣಿಯರು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು, ಮಾಹಿತಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿರುವವರು, ಸರ್ಕಾರೀ ಉದ್ಯೋಗಿಗಳು - ಹೀಗೆ ವಿಭಿನ್ನ ಬಗೆಯ ಆದಿಷ್ಟೋ ಜನರು ಭಾಗಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ.

ನೀನಾಸಮ್ ಒಂದು ವರ್ಷ ಅವಧಿಯ ರಂಗಶಿಕ್ಷಣ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿ, ಈಗಾಗಲೇ ರಂಗಭೂಮಿ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರ ಪೀಳಿಗೆ ಪೀಳಿಗೆಗಳನ್ನೇ ತರಬೇತಿಗೊಳಿಸಿದೆ.

ರಂಗಭೂಮಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸಮಗ್ರ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಂಥ ಯುವ ಕಲಾವಿದರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವರು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದು ನೀನಾಸಮ್ ತಿರುಗಾಟಕ್ಕೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ, ನೀನಾಸಮ್ ತಿರುಗಾಟ ಒಂದು ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ವೃತ್ತಿ ತಂಡವೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿಯ ಬಹುಪಾಲು ನಟ-ನಟಿಯರು, ಅದರ ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ವರ್ಷದ ಕೋರ್ಸ್‌ನ್ನು ಮುಗಿಸಿದವರಾಗಿದ್ದು ಅವರನ್ನು ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಮಾತ್ರ ನೇಮಕಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿ ವರ್ಷವೂ ಮೂರು ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಅವರು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ನಾಟಕಗಳನ್ನು ನೀನಾಸಮ್ ಸದಸ್ಯರಾಗಲೀ ಅಥವಾ ನುರಿತ ಹಳೆಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೂರಾದರೂ ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಹೊರಗಡೆಯಿಂದ ಆಹ್ವಾನಿಸಲ್ಪಟ್ಟವರೂರಾದರೂ ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಊರಿನ ಸಂಘಟಕರು, ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದ ಒಂದು ಇಡೀ ಮೊತ್ತವನ್ನು ನೀಡಿ ನಾಟಕಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನ ಸಿದ್ಧತೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಈ ಮೂರೂ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಜನಪ್ರಿಯತೆ ಗಳಿಸದಿದ್ದರೆ, ತಿರುಗಾಟದ ತಂಡ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚೇನೂ ಚಿಂತಿಸಬೇಕಾದಿಲ್ಲ.

ಅಂದರೆ, ಪ್ರತಿವರ್ಷವೂ ನೀನಾಸಮ್ ತಿರುಗಾಟ ಉತ್ತಮ ಅಭಿರುಚಿಯ ನಾಟಕ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದು ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವಂಥ ಬೇಡಿಕೆ ಕುಸಿಯದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಅದು ರೂಢಿಗತ ಅಭಿರುಚಿಗಳಿಗೆ ಸವಾಲಾಗಿರುವಂಥ, ಹಾಗೆಯೇ, ಸದಭಿರುಚಿಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳಿಸುವಂಥ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಿದೆ. ಒಮ್ಮೆ ಆರಂಭಗೊಂಡ ತಿರುಗಾಟ ಮೂರು-ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳುಗಳ ಕಾಲ ಎಡೆಬಿಡದೆ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಎರಡು ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ದಿನ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದ್ದೂ ಇದೆ. ವಿಭಿನ್ನ ರೀತಿಯ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸುವುದೂ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಸಂಗತಿ. ಒಂದು ಕನ್ನಡ ನಾಟಕವಾಗಿದ್ದರೆ, ಇನ್ನೊಂದು ಬೇರೆ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಯದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇನ್ನು ಮೂರನೆಯದು ಅನ್ಯದೇಶೀಯ ನಾಟಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಕನ್ನಡೇತರ ಭಾರತೀಯ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಅನೇಕ ಬಾರಿ, ಕನ್ನಡದ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ರೂಪಾಂತರಗೊಳಿಸಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅನ್ಯದೇಶೀಯ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಭಾಷಾಂತರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು ರೂಪಾಂತರಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಸಂಗತವೋ ಅತಿನವ್ಯವೋ ಆಗಿರದ ಈ ನಾಟಕಗಳಿಗೆ ಕರ್ನಾಟಕದಾದ್ಯಂತ ಒಳ್ಳೆಯ ಬೇಡಿಕೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವಿದೆ. ಬಹಳಷ್ಟು ರಂಗತರಬೇತಿ ಶಾಲೆಗಳು ಸಿನೆಮಾ ಹಾಗೂ ದೂರದರ್ಶನದಂಥ ಮಾರ್ಕೆಟುಗಳ

ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವಂಥ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಾಗಿವೆ. ದೊಡ್ಡ ನಗರಗಳಲ್ಲಿರುವ ಖಾಸಗಿ ಅಭಿನಯ ತರಬೇತಿ ಶಾಲೆಗಳು ಇಂಥದ್ದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅದೇನೂ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಹುಟ್ಟಿಸುವಂಥದಲ್ಲ. ಆದರೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನಾಟಕಶಾಲೆ ಸಹ ಈಗ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬಾಂಬೆಗೆ ಬೇಕಾದ ನಟ-ನಟಿಯರನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿ ಕಳುಹಿಸುವಷ್ಟು ಕೆಳಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಇಳಿದುಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಇನ್ನಿತರ ರಂಗತರಬೇತಿ ಶಾಲೆಗಳು ಅತಿ ನವ್ಯ, ಪ್ರಯೋಗಾತ್ಮಕ ರಂಗಪ್ರದರ್ಶನಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದರಲ್ಲೇ ಉದ್ಯುಕ್ತವಾಗಿವೆ. ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಅಂಥ ರಂಗಭೂಮಿಯು ಜನಸಮುದಾಯದೊಂದಿಗೂ ಹಾಗೆಯೇ ಇಡೀ ಪ್ರಪಂಚದೊಂದಿಗೂ ತನ್ನ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಖ್ಯಾತ ರಂಗನಿರ್ದೇಶಕ ಹಾಗೂ ವಿಮರ್ಶಕ, ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರ ಮಗ ಅಕ್ಷರ (ನೀನಾಸಮ್‌ನ ಈಗಿನ ವಕ್ತಾರ) ಹೇಳುವಂತೆ, “ಅದೊಂದು ಬಗೆಯ ತಾಲೀಮು ರಂಗಭೂಮಿ’ (ಥಿಯೇಟರ್ ಆಫ್ ರಿಹರ್ಸಲ್)ಯಾಗಿದ್ದು, ಅದಕ್ಕೆ ಯಾರನ್ನೂ ತಲುಪುವಂತಹ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದೊಮ್ಮೆ ಅದು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗದಿದ್ದರೆ, (ಹಾಗೇನಾದರೂ ಆದರೆ), ಅದಕ್ಕೆ ಅವರ ಅವಿದ್ಯೆಯೇ ಕಾರಣ ಅಂತ ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ”.

ನೀನಾಸಮ್ ಇಂಥ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಎಸಗುವುದಿಲ್ಲ, ಎಸಗಲಾರದು ಕೂಡ. ನೀನಾಸಮ್ ತನ್ನ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಅದೆಷ್ಟು ಆಳವಾಗಿ ಬೇರೂರಿದೆಯೆಂದರೆ ಅದರ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯೂ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಹೆಚ್ಚಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ತನ್ನ ಸಮುದಾಯ ಹೊರಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಕಲಾತ್ಮಕ ಹಾಗೂ ವೈಚಾರಿಕ ಸಂಗತಿಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಸಹ ನೀನಾಸಮ್ ಒಂದು ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ನಿಲುಕುವಂಥ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಮೌಲ್ಯವನ್ನರಿತ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಮುದಾಯ ನೀನಾಸಮ್‌ಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಹಕಾರವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದೆ.

ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರವಾದದ್ದೇನೆಂದರೆ, ಒಮ್ಮೆ, ಹೆಗ್ಗೋಡಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚಹಾದಂಗಡಿ ಯ ಯಜಮಾನ ಹಾಗೂ ಒಬ್ಬ ಟ್ಯಾಕ್ಸಿ ಡ್ರೈವರ್ ಇಬ್ಬರೂ ಕಿಂಗ್‌ಲಿಯರ್‌ನ ತೀರಾ ಇತ್ತೀಚಿನ ಪ್ರದರ್ಶನವನ್ನು ಸುಮಾರು ಎಂಟು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಪ್ರದರ್ಶನಗೊಂಡ ಲಿಯರ್ ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಕುರೋಸಾವಾನ ರಾನ್ ಸಿನೆಮಾ ಇವುಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಿದ್ದುದಕ್ಕೆ ಈ ಲೇಖನದ ಲೇಖಕನೇ ಸ್ವತಃ ಸಾಕ್ಷಿ. ಯಾವುದನ್ನೂ ಕಡೆಗಣಿಸದೆ, ಅತ್ಯಂತ ಘನವಾದ, ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ವಿಚಾರಗಳ ಕುರಿತಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸುವಂಥ ಪ್ರಯತ್ನ ಇಲ್ಲಿ ಸಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರು ತುಂಬ ವಿದ್ಯಾವಂತರಾಗಿದ್ದರೂ, ಅತ್ಯಂತ ನವೀನವಾದ, ಶಿಷ್ಟವಾದ ಕಲಾತ್ಮಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅನುಭವಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಅವರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇಂಥದೊಂದು

ಆಳವಾದ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿಯೇ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ನೀನಾಸಮ್‌ನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದು. ಅಂತೆಯೇ ಆ ನಂಬಿಕೆಯೇ ಕಳೆದ ಐವತ್ತಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ವರ್ಷಗಳುದ್ದಕ್ಕೂ ನೀನಾಸಮ್ ನಿರ್ವಹಿಸಿರುವ ಅನೇಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ನೆನಪಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವಂಥ ಮಾತನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಸರಳವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: “ನಾನು ಈ ಊರಿನ ಒಬ್ಬ ಅಡಿಕೆ ಬೆಳೆಗಾರ. ಆದರೆ ನನಗೆ ಪಕ್ಕದ ಊರಿನ ಭತ್ತ ಬೆಳೆಯುವ ರೈತನ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಯುವ ಆಸಕ್ತಿ ಇದೆ.”

ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರಲ್ಲಿ ಕಡೆಯವರೆಗೂ ಇದ್ದಂತಹ ಈ ಮಗುಸಹಜ ಕುತೂಹಲ ಇಡೀ ಹೆಗ್ಗೋಡಿನ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಆವರಿಸಿದೆ. ಈ ಬಗೆಯಲ್ಲೇ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಪ್ರಚುರಪಡಿಸಿದ್ದು. ಇದು ಬಲಿಯುತ್ತಿರುವ ಸರಕು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಪ್ರತಿರೋಧವನ್ನು ಒಡ್ಡುವಂಥ ಅತ್ಯಂತ ಸವೃದ್ಧ ಹಾಗೂ ಸಂಕೀರ್ಣ ವಿಧಾನ ವಾಗಿರುವುದೇ ಆ ಚೈತನ್ಯಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.

ಇಷ್ಟಾಗಿಯೂ ನೀನಾಸಮ್ ಟೀಕೆ-ಟಿಪ್ಪಣಿ-ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಒಳಗಾಗದೇ ಇಲ್ಲ. ನೀನಾಸಮ್ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದಂತಹ ಹಿಂದುತ್ವದ ಒಳದಾಂಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ವಿಸ್ತೃತವಾದ ರಾಜಕಾರಣದ ಲೋಕವನ್ನು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ತಮ್ಮ ಚಾತಿಯ ಮೂಲಗಳನ್ನೇ ಹೆಚ್ಚು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಎದುರಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೆ, ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಒಬ್ಬ ಜಮೀನ್ದಾರರಾದ್ದರಿಂದ, ಹಾಗೆ ದೊರೆತಂಥ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಪಾದನೆಯಿಂದ ಅವರಿಗೆ ನೀನಾಸಮ್‌ನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತೆನ್ನುವುದು ಇನ್ನು ಹಲವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಸ್ವತಃ ತಾವೆ ಒಬ್ಬ ಲೋಹಿಯಾವಾದಿ ಸಮಾಜವಾದಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಎಲ್ಲ ಸಮಾಜವಾದಿಗಳಂತೆ ಸಂಘಟಿತ ಎಡಪಂಥೀಯರ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರತಿರೋಧವನ್ನು ತೋರಿದ್ದಾರೆ. ಇವೆಲ್ಲ ಟೀಕೆಗೆ ಕಾರಣವಾದಂತಹ ಪ್ರಮುಖ ಸಂಗತಿಗಳು. ಯಾರೇನೇ ಹೇಳಲಿ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ದೊಡ್ಡ ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಸಾಧಿಸಲಾರದ್ದನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುವಂಥ ಸಂಸ್ಥೆಯೊಂದನ್ನು ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದಾರೆ ಅನ್ನುವುದು ನಿರ್ವಿವಾದದ ಸಂಗತಿ. ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕಲಾವಿದರನ್ನು, ವಿಮರ್ಶಕರನ್ನು ಹಾಗೂ ಪ್ರೇಕ್ಷಕ ಸಮುದಾಯಗಳನ್ನು ನೀನಾಸಮ್ ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಬೆಳೆಸಿದೆ. (ಇಂಟರ್‌ನೆಟ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ) ನೀನಾಸಮ್ ಒಂದು ಕೇಂದ್ರವಾಹಕ (ಪೋರ್ಟಲ್), ಅದರ ಮೂಲಕ ಹೆಗ್ಗೋಡ ವಿಶ್ವಪರ್ಯಟನ ಮಾಡಿದೆ.

ಸುಬ್ಬಣ್ಣನಂಥವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಅವರು ಪಡೆದಂಥ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳಿಂದ ಅಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹಾಗಿದ್ದೂ ಅವರು ಪಡೆದಂಥ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ,

ಮ್ಯಾಗ್ಸೆಸೆ, ಕಾಲಿದಾಸ ಸಮ್ಮಾನ್, ಪದ್ಮಶ್ರೀ ಹೀಗೆ ಕೆಲವನ್ನು ಹೆಸರಿಸಬಹುದು. ಇಷ್ಟಲ್ಲಾ ಇದ್ದೂ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವೃತ್ತಪತ್ರಿಕೆಗಳು, ದೂರದರ್ಶನದಂಥ ಸುದ್ದಿ ಮಾಧ್ಯಮಗಳು ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ತೀರಿಹೋದದ್ದನ್ನು ಗಮನಿಸಲೇ ಇಲ್ಲ. ಇವೇ ಸುದ್ದಿ ಮಾಧ್ಯಮಗಳು ತೀರಾ ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ಸಾಧನೆಗಳಿಗಾಗಿ ಎಂಥ ಸಾಧಾರಣ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೂ ಮನ್ನಣೆ ನೀಡುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ, ಈ ಪುಟ್ಟ ದೇಹದ ದೊಡ್ಡ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮಾತ್ರ ನಗುನಗುತ್ತ, ಸಂಜೆ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ, ಎಲೆ ಅಡಿಕೆ ಮೆಲ್ಲುತ್ತ, ನೀನಾಸಮ್ ಆಫೀಸಿನ ಎದುರಿನ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು, ತಮ್ಮ ಗೆಳೆಯರೊಂದಿಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿನ ಭತ್ತದ ಅಥವಾ ಅಡಿಕೆ ಬೆಳೆಯ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ನೊಬೆಲ್ ಬಹುಮಾನ ದೊರೆತಂಥವರ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಕಾಣುವಂಥ ಬೆಳಕನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುತ್ತ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರಿಗೆ, - ಮನುಷ್ಯರು ಮರೆಯಾಗುತ್ತಾರೆ, ಕಟ್ಟಡಗಳು ಉರುಳುತ್ತವೆ, ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ; ಆದರೆ, ಬಾಳುವಂಥವು ಯಾವುವೆಂದರೆ ಜಗತ್ತನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಬಲ್ಲಂಥ ವಿಚಾರಗಳು ಮಾತ್ರ; ಆ ಜಗತ್ತೊಂದು ಗ್ರಾಮವೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ಸಹ - ಅನ್ನುವ ಸಂಗತಿ ಇನ್ನಿತರ ಎಷ್ಟೋ ಮಂದಿಗಿಂತಲೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗಿತ್ತು.

ಕ್ರೈಪ್: ವೀಕ್ಲೀ ಎಲೆಕ್ಟಾನಿಕ್ ಥಿಯೇಟರ್ ಬುಲೆಟಿನ್, ಇ-ಎಸ್.ಟಿ.ಕಲ್ಯಾ;
ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ: ಕೆ.ಎಸ್. ಪೂರ್ಣಿಮಾ

ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನ ಈಚಿನ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು

ಅರಶತಮಾನದ ಅಲೆಬರಹಗಳು

(ಕೆ.ವಿ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣ - ಲೇಖನ ಸಂಕಲನ ೧೯೫೪-೨೦೦೪)

ರೂ. ೩೨೫

ಕೆ.ವಿ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಅವರ ಆಯ್ದ ಲೇಖನಗಳು

(ಹದಿನೈದು ಲೇಖನಗಳ ಸಂಕಲನ)

ರೂ. ೧೦೦

ಮಾತುಕತೆ ೨೫

ನೀನಾಸಮ್ ಹೆಗ್ಗೋಡು (ಸಾಗರ) ಕರ್ನಾಟಕ ೫೭೭ ೪೧೭
ದೂರವಾಣಿ: ೦೮೧೮೩-೨೬೫೬೪೬

ಖಾಸಗಿ ಪ್ರಸಾರದ ತ್ರೈ ಮಾಸಿಕ ಸಂಪರ್ಕಪತ್ರ
(ಫೆಬ್ರವರಿ-ಮೇ-ಆಗಸ್ಟ್-ನವೆಂಬರ್)
ಸಂಪಾದಕ: ಜಸವಂತ ಚಾಧವ್

ಸಹ ಸಂಪಾದಕ: ವೆಂಕಟರಮಣ ಐತಾಳ ಬಿ. ಆರ್.

ವಾರ್ಷಿಕ ವರ್ಗಣಿ: ಐವತ್ತು ರೂಪಾಯಿ

ಅಕ್ಷರ ಜೋಡಣೆ: ಅಕ್ಷರ ಗಣಕ, ಹೆಗ್ಗೋಡು, ಮುದ್ರಣ: ಅಚ್ಚುಮೆಚ್ಚು, ಹೆಗ್ಗೋಡು

ಆಗಸ್ಟ್ ೨೦೦೫	ವರ್ಷ ಹತ್ತೊಂಬತ್ತು	ಸಂಚಿಕೆ ಮೂರು
೧.	ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಲಿಪಿ - ಕೆ. ವಿ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣ	ಪುಟ ೦೩
೨.	ನೆನೆದವೆಯ ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿ ಸದಾನಂದ ಮೆನೊನ್	ಪುಟ ೧೧
೩.	ಸ್ವರೂಪಿತ ವಿಶ್ವದ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತನಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶ ಬೆಳವಾಡಿ	ಪುಟ ೧೭
೪.	ಅಂತರಂಗದ ಶಕ್ತಿ - ದೀಪಾ ಗಣೇಶ್	ಪುಟ ೨೩
೫.	ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರ ಸ್ಮರಣೆ - ಪ್ರಸನ್ನ	ಪುಟ ೨೬
೬.	ವಿಶ್ವವನ್ನು ತಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಯಾಗಿಸಿಕೊಂಡವರು ಸುಧನ್ವ ದೇಶಪಾಂಡೆ	ಪುಟ ೩೦

MAATHUKATHE AUG. 2005 (YEAR 19 ISSUE 3)
NINASAM QUARTERLY NEWS LETTER
PUBLISHED EVERY FEB;MAY;AUG;NOV.
ANNUAL SUBSCRIPTION: Rs.50 (FIFTY ONLY)
FOR PRIVATE CIRCULATION
NINASAM HEGGODU (SAGAR) KARNATAKA 577 417

second cover ←

Third cover →

ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನ ಹೆಗ್ಗೋಡು (ಸಾಗರ) ಕರ್ನಾಟಕ - ೫೭೭ ೪೧೭ ಈಚಿನ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು	
ಬೆಳಕಾಯಿತು ಕರ್ನಾಟಕ (ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯುತ್ತಿನ ಇತಿಹಾಸ - ಗಜಾನನ ಶರ್ಮ)	ರೂ. ೨೭೫
ಭರತಮುನಿಯ ನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ (ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದ, ಮರುಮುದ್ರಣ - ಆದ್ಯ ರಂಗಾಚಾರ್ಯ)	ರೂ. ೪೨೫
ದಡ ಬಿಟ್ಟ ದೋಣಿ (ಕವನಸಂಕಲನ - ಕೆ.ಪಿ.ಸುರೇಶ)	ರೂ. ೪೫
ಝುನ್ (ಒಗಟು-ಸಂವಾದ-ಮುಂಡಿಗೆ ಇತ್ಯಾದಿ; ಅನುವಾದ: ಕೆ.ವಿ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣ)	ರೂ. ೪೫
ಅರಶತಮಾನದ ಅಲೆಬರಹಗಳು (ಕೆ.ವಿ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣ - ಲೇಖನ ಸಂಕಲನ ೧೯೫೪-೨೦೦೪)	ರೂ. ೩೭೫
ಅವಸ್ಥೆ (ಕಾದಂಬರಿ, ಮರುಮುದ್ರಣ: ಯು.ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ)	ರೂ. ೮೫
ಭವ (ಕಾದಂಬರಿ, ಮರುಮುದ್ರಣ: ಯು.ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ)	ರೂ. ೬೦
ತೇಜಸ್ವಿ ಕಥನ (ವಿಮರ್ಶೆ: ಟಿ.ಪಿ. ಅಶೋಕ)	ರೂ. ೮೦
ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ: ಎರಡು ಅಧ್ಯಯನಗಳು (ವಿಮರ್ಶೆ, ಮರುಮುದ್ರಣ: ಟಿ.ಪಿ. ಅಶೋಕ)	ರೂ. ೮೫
ಕುವೆಂಪು ಕಾದಂಬರಿ: ಎರಡು ಅಧ್ಯಯನಗಳು (ವಿಮರ್ಶೆ: ಟಿ.ಪಿ. ಅಶೋಕ)	ರೂ. ೫೫
ದಾವ್ ದ ಜಿಂಗ್ (ಅನುವಾದ: ಯು.ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ)	ರೂ. ೭೦
ಕಲ್ಲ ಪಾರಿವಾಳಗಳ ಬೀಟಿ (ಕವನಗಳು: ಎಸ್. ಮಂಜುನಾಥ್)	ರೂ. ೬೦
ಸಂಸ್ಕಾರ (ಕಾದಂಬರಿ, ಮರುಮುದ್ರಣ: ಯು.ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ)	ರೂ. ೭೦
ಭಾರತೀಪುರ (ಕಾದಂಬರಿ, ಮರುಮುದ್ರಣ: ಯು.ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ)	ರೂ. ೧೧೫
ವಿಜ್ಞಾನ-ಸಂಸ್ಕೃತಿ (ರೊಡ್ಡಂ ನರಸಿಂಹ ಅವರ ಬರಹಗಳ ಅನುವಾದ ಅನು: ಅಕ್ಷರ ಕೆ.ವಿ.)	ರೂ. ೭೦
ನಾಣಿಬಿಟ್ಟಿನ ಸ್ವರ್ಗದ ಕನಸು ಮತ್ತು ಇನ್ನೆರಡು ಮಕ್ಕಳ ನಾಟಕಗಳು (ಗಜಾನನ ಶರ್ಮ)	ರೂ. ೭೫
ಕ್ರೌಚ ಪಕ್ಷಿಗಳು (ಕಥಾಸಂಲನ: ವೈದೇಹಿ)	ರೂ. ೬೦
ಜೈಸಿದನಾಯ್ಕ (ನಾಟಕ: ಪಠ್ಯ ಆವೃತ್ತಿ: ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರ)	ರೂ. ೩೫
ಕೆ.ವಿ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಅವರ ಆಯ್ದ ಲೇಖನಗಳು (ಹದಿನೈದು ಲೇಖನಗಳ ಸಂಕಲನ)	ರೂ. ೧೦೦